

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Barnehage- og utdanningsavdelingen

TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med
elevenes utbytte av opplæringen

Ås kommune
Nordbytun ungdomsskole

5.11.2019

Innhold

Sammendrag	3
1. Innledning	5
2. Om tilsynet med Ås kommune – Nordbytn ungdomsskole	6
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler.....	6
2.2 Tema for tilsynet.....	6
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	6
2.3.1 RefLex, dokumentasjon, intervjuer og elevmapper.....	7
2.3.2 Spørreundersøkelse	7
2.4 Lesehjelp til tilsynsrapporten.....	8
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag	9
4. Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte	23
5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	33
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	36
7. Forhåndsvarsel om pålegg om retting.....	38
8. Skoleeiers rett til å kommentere foreløpig tilsynsrapport	39
Vedlegg: Resultater spørreundersøkelsen	40
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget.....	44

Sammendrag

Fylkesmannen åpnet 13.03.2019 felles nasjonalt tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Ås kommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå ved Nordbytun ungdomsskole.

Tema og formål

Tilsynet er en del av felles nasjonalt tilsyn 2018-2021. Det overordnede formålet er skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av følgende tema:

- skolens arbeid med opplæringen i fag
- undervisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Gjennomføring

Fylkesmannen gjennomførte stedlig tilsyn ved Nordbytun ungdomsskole 8.05.2019. Våre vurderinger og konklusjoner i denne rapporten er basert på skriftlig dokumentasjon og intervjuer, herunder rektors og utvalgte læreres egenvurderinger som vi ba om i tilsynsvarselet. Vi har også gjennomført en spørreundersøkelse blant elevene på skolen, se kapittel 2.3.2. Vi har i tillegg gjennomgått fem tilfeldig valgte elevmapper.

Forhåndsvarsel er sendt Ås kommune i brev av 19. 08.2019. Nordbytun ungdomsskole mottok sin foreløpige tilsynsrapport i brev samme dato. Fylkesmannen avholdt sluttmøte på skolen 27.8.2019. Kommunen har gitt tilbakemelding på forhåndsvarselet og foreløpig rapport i epost av 26.9.2019.

Avdekkede lovbrudd ved Nordbytun ungdomsskole

Fylkesmannen har i dette tilsynet vurdert totalt 27 rettslige krav. Vi har i kapitlene 3 og 4 konstatert lovbrudd. Følgende pålegg kan bli aktuelle å vedta etter rettefristen:

Skolens arbeid med opplæring i fag, jf. kapittel 3

Ås kommune må se til at:

- a. rektor sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget
- b. rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevenes rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse
- c. rektor sikrer at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget og de individuelle opplæringsmål i IOP
- d. innholdet i IOP-en samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder tydeliggjøre når det er gjort avvik fra LK06
- e. IOP-en har egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner

Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte, jf. kapittel 4

Ås kommune må se til at:

- f. elevene fra og med 8. årstrinn får halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet
- g. skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin

Status på rapporten og veien videre

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av lovbrudd som er avdekket under tilsynet. Fristen er 14.02.2020. Dersom lovbrudd ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Oslo og Akershus vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Fylkesmannen gjør oppmerksom på at våre konklusjoner bygger på det konkrete kildematerialet som foreligger, og tar bare utgangspunkt i status på det tidspunktet tilsynsrapporten er datert.

Tilsynsrapporten er avgrenset til tilsynstemaet, og er ikke noen uttømmende tilstandsvurdering av skolens øvrige virksomhet.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 13.03.2019 felles nasjonalt tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Ås kommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå ved Nordbytn ungdomsskole.

Januar 2018 startet en ny periode med felles nasjonalt tilsyn (FNT) på opplæringsområdet i Norge, etter instruks fra Utdanningsdirektoratet. Tilsynet omfatter offentlige og frittstående skoler og strekker seg over fire år.

Det er Ås kommune som skoleeier som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Skoleeier er derfor adressat for denne tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av lovbrudd som er avdekket under tilsynet. Fristen er 14.02.2020. Dersom lovbrudd ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Oslo og Akershus vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Ås kommune – Nordbytun ungdomsskole

Nordbytun ungdomsskole ligger i Ås kommune. Kommunen har åtte barneskoler og to ungdomsskoler, hvorav Nordbytun ungdomsskole er en av disse. Skolen hadde skoleåret 2018/2019 til sammen 281 elever på 8. til 10. trinn.

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovligheitsilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet; skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen. Hovedpunkter i tilsynet er:

- skolens arbeid med opplæringen i fag
- undervisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at elevene:

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

I tilsynet vurderer vi om elevene får dette på Nordbytun ungdomsskole. Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Ås kommune som skoleeier ble bedt om å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c. Tilsynet har til nå inneholdt følgende aktiviteter:

- åpningsmøte 9.04.2019
- innhenting av dokumentasjon fra Nordbytun ungdomsskole
- intervjuer 8. mai 2019
- forhåndsvarsel om pålegg og foreløpig tilsynsrapport i brev 19.8.2019
- sluttmøte 27.8.2019
- Ås kommunes tilbakemelding på forhåndsvarsel og foreløpig rapport i epost av 26.9.2019

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og intervjuer, se vedlegg til slutt i rapporten.

2.3.1 RefLex, dokumentasjon, intervjuer og elevmapper

Utdanningsdirektoratets nettbaserte system for egenvurdering, RefLex, er benyttet som informasjonsgrunnlag i dette tilsynet. RefLex er utfylt av skolens ledelse og utvalgte lærergrupper. Egenvurderingene gir informasjon til Fylkesmannen om tilstanden på tilsynsområdet. I tillegg har RefLex til hensikt å sette i gang prosesser på skolen og i kommunen knyttet til arbeidet med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen.

I RefLex viser skolens ledelse og lærere til skriftlig dokumentasjon som skal underbygge svarene, se vedlegg til slutt i rapporten. Denne dokumentasjonen er gjennomgått av Fylkesmannen. RefLex ble besvart av skolens ledelse og av lærere i fagene kunst og håndverk, matematikk og KRLE.

Fylkesmannen gjennomførte intervjuer med skolens ledelse og utvalgte lærere. Vi har i tillegg gjennomgått fem tilfeldig valgte elevmapper.

2.3.2 Spørreundersøkelse

I et tilsyn med stor vekt på organisering av opplæringen og undervisvurdering er det viktig å få med erfaringene fra elever. Fylkesmannen i Oslo og Viken valgte i dette tilsynet derfor å gjennomføre en spørreundersøkelse blant elever ved Nordbytn ungdomsskole. På denne måten blir «stemmene» fra langt flere elever hørt enn gjennom intervjuer med elever, som er en alternativ metode.

Fylkesmannen ser det som viktig og har god erfaring med bruk av elevenes svar i tidligere tilsyn, fra skoler i andre kommuner. Å inkludere mange klasser/elevgrupper på flere årstrinn mener vi er en god måte å la elevene bli hørt på i tilsynssammenheng, jf. FNs barnekonvensjon artikkel 12 nr. 1.

Fylkesmannen benyttet et elektronisk spørreskjema med åtte spørsmål, hvor elever skulle krysse av for ja eller nei. Resultatene av spørreundersøkelsen er vedlagt.

For å sikre best mulig representativitet ba Fylkesmannen om at Nordbytn ungdomsskole delte ut spørreskjemaet til hele klasser. De tre fagene kunst og håndverk, matematikk og KRLE ble fordelt på klassene. Det er de samme tre fagene som rektor og lærere svarte på spørsmål om i RefLex.

Fylkesmannen presiserte at å svare på spørreundersøkelsen var frivillig. Vi valgte alle klassene på skolen med til sammen 281 elever, og vi fikk tilbake svar fra 241. Dette tilsvarer en svarprosent på hele 86, som er svært høyt i en frivillig undersøkelse. Fylkesmannen vil benytte anledningen til å takke elever for deltakelse i undersøkelsen. Vi vil også takke ledelse og lærere ved Nordbytn ungdomsskole for bistand i gjennomføringen.

Fylkesmannen har brukt elevsvarene som et viktig grunnlag i vår vurdering av om skolen følger de aktuelle bestemmelsene som spørreundersøkelsen omhandler. Vi har sendt resultater for de tre fagene enkeltvis til Nordbytn ungdomsskole.

2.4 Lesehjelp til tilsynsrapporten

Rapporten har ett kapittel for hvert hovedområde for tilsynet:

- Kapittel 3: om skolens arbeid med opplæringen i fag
- Kapittel 4: om undervisvurdering for å øke elevenes utbytte av opplæringen
- Kapittel 5: om undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Kapittel 6: om vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Kapitlene 3-6 er delt inn på følgende måte:

- Rettslig krav
- Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger
- Fylkesmannens konklusjon

De rettslige kravene er nummerert på samme måte som i RefLex. Når enkelte nummer er «hoppet over», er det fordi RefLex har enkelte inngangsspørsmål som innledning til et nytt tema, og det er ikke naturlig at disse inngangsspørsmålene følges opp i tilsynsrapporten.

Dersom Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, fremkommer dette som korreksjonspunkt. I rapportens sammendrag og kapittel 7 «*Forhåndsvarsel om pålegg om retting*» er det en oppsummering av alle korreksjonspunktene i den foreløpige tilsynsrapporten.

Fylkesmannen har benyttet enkelte forkortelser i denne foreløpige tilsynsrapporten:

- LK06: Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06)
- IOP: individuell opplæringsplan
- RefLex: Utdanningsdirektoratets nettbaserte system for egenvurdering
- PPS: pedagogisk psykologisk senter
- ITL: Its learning – et digitalt verktøy brukt i kommunikasjon mellom skole og hjem
- SU-lærer: Spesialundervisningslærer
- 1310.no: digitalt styringsverktøy/styringssystem

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

Rettslig krav 1.2

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 2-3.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Lærerne svarer i RefLex at det hver høst settes av tid ved terminstart til at fagseksjoner arbeider med årsplaner, hvor det sikres at temaene til sammen dekker alle mål i læreplanen. Relevante kompetansemål knyttet til læreplan innenfor tema, føres også opp på ulike former for planer som brukes i opplæringen. Det opplyses videre at ledelsen gir en frist for når årsplanene skal være ferdig.

I intervju opplyser lærerne at det skal lages årsplaner i alle fag. Disse skal ha et innhold som dekker kompetansemålene. Lærerne viser også i noen grad til læreverks innhold og struktur som støtte til at innholdet i opplæringen er knyttet til kompetansemål i faget. De sier at de er ukjente med om rektor sjekker opp, men regner med det. Årsplanene er tilgjengelig på fellesområder/digitale plattformer og rektor kan sjekke innholdet. Hvis man ikke har laget årsplaner, får man beskjed av rektor eller inspektør. Det er ikke gitt felles føringer på hvordan mål og kriterier skal synliggjøres. Dette er opp til lærerne. Lærerne har ikke opplevd at rektor har gitt tilbakemelding på om noe ikke er godt nok, og forutsetter da at det er i orden. Kompetansemålene står på sidene til Utdanningsdirektoratet, og de skrives ofte ut slik at de er aktuelle/oppdaterte. Faglærer skal føre målene på A-plan (aktivitetsplanen). Dette får lærerne beskjed om når de starter. Det oppgis at det er bevissthet på dette, og det er jobbet mye med det både på team og i fagseksjoner. Det fremkommer i intervjuene at lærerne ikke har fått tilbakemeldinger på A-planer.

Rektor svarer i RefLex at sikringen av om opplæringens innhold knyttes til kompetansemål i det enkelte fag, gjøres ved at det settes av tid til å jobbe med dette på plandager på starten av et skoleår, samt at planene ligger tilgjengelige på fellesområdet. Det settes en frist for når årsplanene skal være ferdige. Rektor gir også lærerne føringer på at det skal være mål i alle fag på alle arbeidsplanene for elevene. Rektor viser ellers til emneplaner/lokale læreplaner som utarbeides av faggruppene. Av dokumentet (mal) «Arbeidsplan» fremgår det at det skal angis mål for opplæringen i alle fagene elevene har i en uke. Vi ser av mottatt utfylt arbeidsplan at det fremgår i rubrikken for mål at det varierer mellom om lærer skriver inn mål knyttet til læreplanen, angir en aktivitet eller ikke er oppgir mål.

I intervju opplyser skoleledelsen at det er opp til faggrupper å lage lokale læringsmål. Rektor antar at de fleste fagene har et dokument som beskriver en periode for opplæring. Det finnes mål på A-planer. Disse ligger tilgjengelig for rektor. A-planer knyttes til mål. Det er alltid avsatt tid til å jobbe med planene, og dette diskuteres personalgruppen hvert år. Rektor opplever at det er høy bevissthet rundt arbeidet med A-planer og læringsmål.

Rektor mener at mange fagrapporter er gode. Rektor leser disse og gir tilbakemeldinger. Frister for levering av årsplaner og fagrapporter ligger i 1310.no. Skoleledelsen setter av tid til å jobbe med årsplaner.

Fylkesmannen har også mottatt eksempler på «Årsplan». Rektor opplyser her om at denne planen bare er en oversikt over tema og at hvert fag lager en emneplan/lokal læreplan i tillegg.

Både lærere og rektor viser til at også læreverk i en viss grad brukes både for å opplyse elevene om mål for opplæringen og at læreverket sitt forslag på mål i noen grad benyttes som et utgangspunkt for å sikre at opplæringen er knyttet til læreplanmålene.

Det er uklart for Fylkesmannens om arbeidet som lærerne gjør med å tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06 skyldes rektors sikringsarbeid eller om det kommer av en innarbeidet praksis hos lærerpersonalet. Vi ser at det avsettes tid til arbeide med lokale læreplaner og at planene ligger tilgjengelige på fellesområdet. Videre ser vi at rektor gir lærerne føringer på at det skal være mål i alle fag på alle arbeidsplanene for elevene, samt at det settes frist for når årsplanene skal være ferdige. Samtidig er det ukjent for de ansatte og Fylkesmannen om rektor leser/kontrollerer årsplanene med hensyn til om opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget. Da planene er tilgjengelig på fellesområder regner de ansatte med at rektor leser planene. Det har ikke hendt at man har fått tilbakemeldinger på for dårlige årsplaner.

Vi ser at rektor gir føringer og tilrettelegginger, men å sikre betyr både å gi føringer og ha oppfølging. Av dokumentasjonen Fylkesmannen har mottatt finner vi ikke hvem i ledelsen som eventuelt følger opp, etterser og sikrer at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget. I dokumentasjonen ser vi heller ikke når eller hvordan skoleledelsen foretar en oppfølging av planene som sikrer at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget. Fylkesmannen finner på denne bakgrunn det ikke godtgjort at rektor sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte fag.

På bakgrunn av dokumentasjonen som har fremkommet i tilsynet, er det Fylkesmannens konklusjon at ledelsen ved Nordbytn ungdomsskole ikke sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemålene i det enkelte faget

Fylkesmannens konklusjon i foreløpig rapport

Det rettslige kravet ikke er oppfylt.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport

Nordbytn ungdomsskole har gitt en tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport. I denne tilbakemeldingen ligger en redegjørelse fra skolen hvor rektor kommenterer regelverksbruddene det ble konkludert med i foreløpig rapport.

Angående brudd på rettslig krav 1.2 viser rektor til at de fleste fagene har periodeplaner som hun diskuterer med lærerne. Rektor skriver i sin kommentar at *«Det som er forvirrende på Nordbytn er at de har et dokument som kalles «Årsplan for trinn», men dette er en oversikt over tema i fagene. Så er det ulike planer i fagene som er mer detaljerte, slik som lokal plan i kunst og håndverk, emneplaner i matematikk, eller Horisonter tema og mål i KRLE.»* Rektor oppgir at *«grunnen til at det har utviklet seg slik er at det som nå heter «Årsplan for..... trinn» ble et veldig stort dokument med kompetansemål og læringsmål knyttet til læreverk og ressurser, så den ble krympet ned*

til det den er nå. Samtidig grodde det fram nye planer for fagene, og dette skjedde på ulikt vis.» Rektor opplyser at «Planene ligger på Teams for hvert trinn.» I rektors kommentar heter det at «Det er selvsagt rektors ansvar, og det sikres ved at rektor selv eller en annen i ledelsen gir tid til arbeidet, setter frist for arbeidet, og setter rammer for arbeidet ved at mål alltid skal være på arbeidsplanene. Videre heter det at «Jeg sjekker at planene er ferdigstilt i tide.»

I kommentaren viser rektor til at «Nordbytn har derfor ikke et helhetlig verk som heter «Årsplan», men ulike planer.» Det heter videre at «Med tanke på at vi får nye læreplaner om ett år har jeg valgt å ikke sette i gang en revidering av disse planene for å få de likere i form, det viktige er at alle fag har en plan [...]» Rektor bruker og opplyser lærerne om «Nytt for skoleåret» fra Udir». Her fremkommer endringer i fagplaner. Rektor sjekker om planer er ferdigstilt til rett tid. Her heter det videre «men jeg sitter ikke og teller at alle kompetansemålene er med i hver plan. Dette forsvarer jeg med at læreplanene er kjente for lærerne nå, vi har brukt dem i 13 år. Neste år kommer nye læreplaner, det vil selvsagt sette andre krav til oppfølging fra rektor.» Det er rektors oppfatning at det er «rektors sikringsarbeid over tid som skaper en innarbeidet praksis hos lærerpersonalet.»

Fylkesmannens vurdering og konklusjon etter tilbakemelding

Som vist til gis det tid til lokalt læreplanarbeid og ferdigstillingsfrister. Planene er tilgjengelige på felles digital plattform. Rektor gir lærerne føringer på at arbeidsplanene skal inneholde mål for elevene. Rektor viser til kunnskapen sin om at «de fleste fagene har et dokument som beskriver en periode for opplæringen» og at det finner sted diskusjoner om «ulike planer med lærerne.» De ansatte er ikke kjent om rektor leser/kontrollerer årsplanene med hensyn til om opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget, men de regner med at rektor leser planene. De har ikke fått tilbakemeldinger på årsplaner som ikke etterlever reglene.

Å sikre betyr både å gi føringer og ha oppfølging. Av dokumentasjonen Fylkesmannen har mottatt finner ikke vi hvem i ledelsen som følger opp, etterser og sikrer at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget. I dokumentasjonen finner vi heller ikke når skoleledelsen foretar en oppfølging av planene som sikrer at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget. Vi finner på denne bakgrunn det ikke tilstrekkelig godtgjort at rektor sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte fag. På bakgrunn av dokumentasjonen som har fremkommet i tilsynet, er det Fylkesmannens konklusjon at ledelsen ved Norbytn ungdomsskole ikke sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemålene i det enkelte faget

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet ikke er oppfylt.

Rettslige krav 1.3

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæringen.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Elevene skal kjenne til hva som er målene for opplæringen, og hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene, og at de er grunnlaget for vurderingen av elevens kompetanse.

De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer et arbeid. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene.

Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor viser i RefLex til at sikringen av at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæringen, skjer gjennom at Nordbytn ungdomskole har jobbet med å lage PALS-rutine; «*Regelmatrise for oppstart og avslutning av dagen*». Her er ett av målene for oppstart av time at «Lærer gir en oversikt over innholdet/målene i timen», og ett mål for avslutning av timen - «Timen/målene oppsummeres». Videre er det gitt føringer fra rektor på at det skal være mål på elevenes arbeidsplaner for alle fag. Rektor opplyser at skolen også har perioder med lederobservasjon/-besøk i klassene, der oppstart av timen har vært en av tingene som observeres (for eksempel tema 2017/2018). Tema i 2018/2019 er elevenes læring.

Lærerne viser i Reflex til at fagseksjoner arbeider med årsplaner hver høst. Her sikres det at temaene til sammen dekker alle mål i læreplanen. På arbeidsplanen er mål for perioden listet opp. Før prøver får elevene gjerne en oversikt med disse målene oppsummert, enten på ark eller på ITL. Lærerne viser også til at rektor og lærerne sammen har utarbeidet en PALS-matrise for oppstart av timen, hvor det bl.a. uttrykkes forventninger om at lærer gjennomgår innhold og mål for hver undervisningstime.

En av lærergruppene opplyser i intervju at de gjennomgår mål for hvert tema, gjerne ved å vise til læreplan og lærebøker, i tillegg til at læreplanens mål gjennomgås muntlig med elevene flere ganger i halvåret. Mål knyttet til læreplan føres også opp på to-ukers arbeidsplan. Her blir det blant annet vist til årsplan for 8. og 10. trinn 2018-2019. En annen lærergruppe opplyser at de gjennomgår mål for hver oppgave. En oppgave går gjerne over flere uker. På grunn av plass føres kun tema på årsplanen som deles ut til elever og foreldre. På elevenes arbeidsplan er det plass til å skrive inn tema, i tillegg til at det vises til oppgaveark med mål. Ved oppstart av oppgaveperioder gjennomgår lærer også muntlig hva som er mål for oppgaven og viser eksempler. Ledelsen har satt opp plan for observasjon i klassene i løpet av året.

Det er sannsynliggjort for Fylkesmannen at arbeidet som lærerne gjør for å ivareta elevens rett til å kjenne til mål for opplæringen kommer på bakgrunn av at rektor sammen med de ansatte har utarbeidet en PALS-rutine som sørger for at skolen har en innarbeidet praksis for oppstart av timer hvor lærer klargjør hva som er målet for økten. Skoleledelsen gjennomfører videre skolevandring hvor dette og nærliggende tema har fokus. På denne bakgrunn mener vi at rektor både gir føringer og har oppfølging og dermed sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæringen. Det er videre beskrevet hvordan skoleledelsen ved Nordbytn ungdomsskole gjør dette.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslige krav 1.4

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Elevene skal kjenne til hva som er målene for opplæringen, og hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene, og at de er grunnlaget for vurderingen av elevens kompetanse.

De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer et arbeid. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor svarer i RefLex at Nordbytn ungdomsskole deltok i den nasjonale satsingen «Vurdering for læring» (ferdig 2012) og har deltatt i Ås kommune sin satsing på «Synlig læring». Det har vært ulike typer samlinger, for eksempel forelesninger og workshops med James Nottingham fra Challenging learning med fokus på feedback og feed forward. Dette har også vært jobbet videre med på skolen. Rektor svarer videre at elevens rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse sikres gjennom utviklingsarbeidet på skolen. Her viser rektor til deling av praksis-eksempler, deling av vurderingskriterier samt vurderingspraksis for å sikre likere praksis på tvers av fag og trinn. Dette skjer både i felles utviklingstid og på fagseksjoner.

Lærerne svarer i RefLex at de gjennomgår kjennetegn på måloppnåelse muntlig, eller at de gis skriftlig til elevene. Kriterier blir gitt i forkant av ny oppgave, prøver, presentasjoner, fagsamtaler, innleveringer etc. I enkelte fag blir det vist til eksempler. Egenvurderingsskjema og vurderingsskjema følger med større oppgavehefter. Når lærerne veileder elevene underveis i oppgavene, viser de til vurderingskriteriene.

Lærerne opplyser at de blant annet har jobbet med egenvurdering og vurdering i felles plantid. Både gjennom innleverte eksempler og ved presentasjoner i plenum har ledelsen kunnet se lærernes vurderingspraksis i faget.

I RefLex viser lærerne også til at skoleledelsen har satt opp en plan for skolevandring/observasjon i klassene. Det er ikke opplyst om denne planen blir gjennomført eller skal gjennomføres. Lærerne viser videre til at skolen har en plan for utviklingsarbeid, og at vurdering er en del av denne planen. Av lærersvarene i RefLex går det frem at å formidle til elevene hva som blir vektlagt i vurderingen, er vesentlig for at både læring og vurdering skal bli god. Det går videre frem at de ansatte opplever at skolen har et fokus på dette.

For å sikre likere vurderingspraksis på tvers av fag og trinn, vises det til utviklingsarbeidet på skolen, herunder deling av praksiseksempler og deling av vurderingskriterier. Slik saken er opplyst Fylkesmannen i tilsynet, ser vi ikke *hvem* i ledelsen som følger opp at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse. Vi ser heller ikke *hvordan* og *når* det foretas en oppfølging av lærerne som sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Å sikre betyr imidlertid både å gi føringer og ha oppfølging. Det er imidlertid uklart for Fylkesmannen om arbeidet som lærerne gjør for å ivareta elevens rett til å kjenne til hva

som blir vektlagt i vurdering av kompetansen deres, kommer på bakgrunn av at rektor sikrer dette, eller om det kommer av en innarbeidet praksis i lærerpersonalet.

Fylkesmannen finner det på denne bakgrunn ikke godtgjort at rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Etter Fylkesmannens vurdering har Nordbytn ungdomsskole ikke sannsynliggjort at rektor i tilstrekkelig grad organiserer skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler, ikke bare kompetansemålene i læreplanene, men også grunnlaget for vurderingen til elevene.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslige krav 1.5

Rektor skal sikre at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt pr. hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget/på hovedtrinnet/i faget gjennom opplæringsløpet.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Når det gjelder kravet om at rektor skal *sikre* at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget, svarer rektor i RefLex at dette sikres gjennom arbeid med årsplaner og gjennom fagrapporter og emneplaner.

Lærerne viser i RefLex til at bruken av læreverket Horisonter (KRLE) sikrer at alle målene er dekket. Lærerne opplyser at de følger dette læreverket fra 8. til 10. klasse. Tidligere eksamensoppgaver brukes også i opplæringen (matematikk).

I RefLex blir det også vist til at «Fagrapporten» inneholder alle kompetansemål fra 8. til 10. trinn.

Lærerne viser i RefLex til at rektor sikrer dette gjennom fagseksjonenes arbeid med årsplaner i starten av hvert skoleår, hvor det sikres at temaene til sammen dekker alle mål i læreplanen. Fylkesmannen har mottatt eksempler på «Årsplan». Av denne framgår hovedsakelig emner og temaer. Vi kan ikke se at årsplanene inneholder mål. Rektor bekrefter også i intervju at disse planene bare er oversikt over tema. Samtidig opplyser de ansatte i intervjuer at nye lærere/vikarer som starter midt i et skoleår kan støtte seg til de utarbeidede årsplanene.

Å sikre betyr både å gi føringer og ha oppfølging. Det er imidlertid uklart for Fylkesmannen om arbeidet som gjøres ved Nordbytn ungdomsskole for at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget og at undervisningspersonalet tilrettelegger og gjennomfører opplæringen etter LK06, kommer på bakgrunn av at rektor sikrer dette, eller om det kommer av en innarbeidet praksis i lærerpersonalet.

I dokumentasjonen Fylkesmannen har mottatt er det ikke tydelig hvem i ledelsen som følger opp og hvordan og når det eventuelt foretas en oppfølging av opplæringen som sikrer at denne samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget.

Fylkesmannens konklusjon i foreløpig rapport

Det rettslige kravet ikke er oppfylt.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport

Nordbytun ungdomsskole har gitt en tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport. I denne tilbakemeldingen ligger en redegjørelse fra skolen hvor rektor kommenterer regelverksbruddene det ble konkludert med i foreløpig rapport.

Angående brudd på rettslig krav 1.5 viser rektor til kommentar gitt til rettslig krav 1.2. Videre heter det «*Jeg er veldig bevisst på at rektor har ansvaret, selv om sikringen kan skje ved at en annen i ledelsen utfører noe på vegne av rektor. I tillegg mener jeg at det er rektors sikringsarbeid over tid som fører til en god innarbeidet praksis i lærerpersonalet.*»

Fylkesmannens vurdering og konklusjon etter tilbakemelding

Fylkesmannen ser at det avsettes tid til arbeide med lokale læreplaner og at planene ligger tilgjengelige på fellesområdet. Videre ser vi at rektor gir lærerne ulike føringer blant annet på at det skal være mål i alle fag på alle arbeidsplanene for elevene, samt at det settes frist for når årsplanene skal være ferdige. Rektor diskuterer også ulike planer med lærerne. Rektor viser til kunnskapen sin om at «*de fleste fagene har et dokument som beskriver en periode for opplæringen*» og at det finner sted diskusjoner om «*ulike planer med lærerne.*» Rektor skriver også «*men jeg sitter ikke og teller at alle kompetansemålene er med i hver plan. Dette forsvaret jeg med at læreplanene er kjente for lærerne nå, vi har brukt dem i 13 år. Neste år kommer nye læreplaner, det vil selvsagt sette andre krav til oppfølging fra rektor.*»

Å sikre betyr både å gi føringer og ha oppfølging. Det er imidlertid uklart for Fylkesmannen om arbeidet som gjøres ved Nordbytun ungdomsskole for at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget og at undervisningspersonalet tilrettelegger og gjennomfører opplæringen etter LK06, kommer på bakgrunn av at rektor sikrer dette, eller om det kommer av en innarbeidet praksis som lærerpersonalet innehar.

Av dokumentasjonen Fylkesmannen har mottatt finner vi ikke hvem i ledelsen som følger opp og når det foretas en oppfølging av opplæringen som sikrer at denne samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravene er ikke oppfylt.

Rettslige krav 1.6

Rektor skal sikre at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene i de individuelle opplæringsmålene i IOP.

En elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene, jf. opplæringsloven § 5-5. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). Skolen må sikre at elevens opplæring dekker de individuelle opplæringsmålene.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor svarer i RefLex at IOP og årsrapport lages i «Sikker arbeidsflyt» (digital plattform) for elever med vedtak om spesialundervisning. Rektor svarer videre at målene i IOP blir sikret gjennom årshjulet i 13.10.no med frister for å utarbeide IOP og årsrapport. Årsrapport leses og undertegnes av rektor.

Lærerne svarer i RefLex at det er satt av tid på timeplanen til samarbeid mellom faglærer og SU-lærer. Det blir også vist til at det er kjøpt inn forenklete læreverk til de elevene som trenger det, eksempelvis Tetra treningshefte. Det blir også opplyst at blir laget tilpassede prøver til enkelte IOP-elever.

Gjeldende opplæringsmål for eleven skal fremgå av IOP og legges til grunn for at elevens opplæring dekker de individuelle opplæringsmålene. Fylkesmannen har lest 5 IOP-er og 3 årsrapporter for elever som inneværende skoleår går på 8., 9. og 10. trinn.

Det går frem av intervjuene med de ansatte at det at det for det meste er faglærer og SU-lærer som utarbeider mål i IOP, og at det er ukjent om skolen har rutiner for dette. Samtidig blir det opplyst at samarbeid rundt utarbeiding av IOP-er er godt. Mange av lærerne har lang erfaring her. Samtidig som det er kjent at det finnes veiledere og at ansatte har blitt kurset om utarbeiding av mål og vurderingskriterier i IOP, kommer det frem at utarbeiding av IOP bygger på innarbeidet praksis.

I dokumentasjonen finner vi eksempler på at det ikke kommer tilstrekkelig frem i IOP-er dersom elever har behov for å følge læreplaner og derav kompetansemål fra f.eks. lavere trinn. Fylkesmannen har videre funnet eksempler på at det er vanskelig å se at enkelte mål som er omtalt i IOP-en, er faktiske mål, da de fremstår mer som arbeidsmetoder (se rettslig krav 1.10). Her viser vi eksempelvis til at elevens mål i engelsk er å utvikle ordforråd, øve på uttale og øve på å skrive korte og lange tekster. I norsk har vi funnet eksempler på at eleven har som mål om å prøve å holde progresjonen i faget sammen med klassen, øke lesehastigheten og bli bedre på å uttrykke seg. Videre viser vi til eksempel fra matematikk hvor delmålet heter «å løse oppgaver innenfor store og små tall, likninger og ulikheter, geometri». Etter vårt syn kan formuleringer som er brukt om mål fremstå som vage, og som nevnt over til dels bære preg av at «mål» er formulert mer som arbeidsmetoder. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal fremgå av en IOP.

Sett i lys av momentene over finner ikke Fylkesmannen at gjeldende opplæringsmål for elevene fremgår i IOP i tilstrekkelig grad, slik reglene tilsier. Så lenge ikke gjeldende opplæringsmål framgår fullgodt i IOP- finner vi det ikke sannsynliggjort at rektor sikrer at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene i de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.8

Skolen skal hvert år utarbeide IOP for alle elever som har vedtak om spesialundervisning.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Både rektor og lærere svarer ja på spørsmålet i RefLex om skolen utarbeider IOP hvert år for elever som har vedtak om spesialundervisning.

Skolen har svart at de på tidspunktet for tilsynet hadde 33 elever med vedtak om spesialundervisning. Fylkesmannen har i dette tilsynet lest et tilfeldig utvalg av elevmapper for elever med spesialundervisning. For dette rettslige kravet har vi gjennomgått totalt fem elevmapper. De fem mappene ligger til grunn for våre undersøkelser og vurderinger under rettslige krav 1.6 – 1.11 og 2.12.

Vi har lest elevmappene til to elever på 10. trinn, to på 9. trinn, og en elev på 8. trinn. For samtlige elever er det utarbeidet IOP. Samtlige IOP-er viser at tidsintervallet er ett skoleår.

På bakgrunn av vår gjennomgang av elevmapper og rektors svar i RefLex fastslår Fylkesmannen at Nordbytn ungdomsskole utarbeider IOP hvert år for alle elever som har vedtak om spesialundervisning. Tidsintervallet fremgår av IOP-en.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslig krav 1.9

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/skoleeier gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilråding om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen, og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtak om spesialundervisning.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Både rektor og lærere svarer ja på spørsmålet i RefLex om det er samsvar mellom innholdet i IOP og enkeltvedtak til elever som har spesialundervisning. I forbindelse med åpningsmøtet mottok vi en liste over alle elever som har spesialundervisning. Vi ba også om at skolen skulle

markere hvilke elever som har avvik fra LK06 i listen. Av de fem elevmappene vi har valgt ut, var det tre elever hvor skolen krysset av at eleven har avvik. Disse elevene er heretter omtalt som elev 1, 3 og 4.

Elev 1

I den første elevmappen fastslår vedtak av 30. oktober 2018 at grunnlaget for vedtaket om spesialundervisning er den sakkyndige vurderingen av 17.08.2018, samt foresattes samtykke til spesialundervisning.

Eleven skal ifølge vedtaket ha spesialundervisning i fagene norsk, engelsk og matematikk. Det er beskrevet i sakkyndig vurdering at hen, i alle tre fagene, delvis trenger å jobbe med kompetansemål fra 7. trinn, og at dette må kontinuerlig vurderes av skolen.

Vedtaket og IOP viser begge til at eleven skal ha 285 timer og at organiseringen er i full klasse og i gruppe. I elevens IOP kommer det ikke fram at eleven skal ha avvik fra trinnets læreplaner i noen av de tre fagene. I norsk heter det at eleven skal «følge klassens kompetansemål i faget, men med tilpasninger på sitt nivå». I engelsk står det tilsvarende i elevens IOP. For faget matematikk står det ikke noe som gir informasjon som forteller om eleven skal ha avvik fra læreplanen. Enkeltvedtaket viser til innholdet i den sakkyndige vurderingen og har ingen beskrivelse av om eleven skal ha avvik fra LK06. Så lenge den sakkyndige vurderingen er tydelig på at eleven kan ha behov for å følge læreplanene for 7. trinn i alle de tre fagene, er det vår vurdering at dette må komme klart fram av elevens IOP. På denne bakgrunn mener vi det ikke er samsvar mellom elevens IOP og enkeltvedtaket om spesialundervisning.

Elev 2

Denne eleven skal ifølge skolens merknader ikke ha avvik fra LK06. Vedtak av 21.03.2019 fastslår at grunnlaget for vedtaket om spesialundervisning er den sakkyndige vurderingen av 9.03.2018, samt foresattes samtykke til spesialundervisning.

I sakkyndig vurdering er det anbefalt spesialundervisning i fagene norsk, engelsk, matematikk, naturfag og samfunnsfag. I vedtaket vises det derimot kun til norsk, engelsk, matematikk og naturfag. I IOP er samfunnsfag inkludert. Det er ikke begrunnet i vedtaket hvorfor faget samfunnsfag er utelatt fra vedtaket.

Vedtaketstimetall er likt timetallet i elevens IOP. I sakkyndig vurdering er det anbefalt, på bakgrunn av hva eleven selv ønsker, en organisering hvor hen får spesialundervisning i hel klasse, med unntak av en mattetime i uka. Matematikktimen skal gjennomføres i gruppe. Den samme organiseringen framkommer også i IOP. I vedtaket derimot omtales organiseringen som at det skal gjennomføres som støtte i hel klasse/liten gruppe, for alle fagene.

Siden vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, men det for denne eleven ikke gjør det, burde avviket i organisering av opplæringen vært begrunnet.

Elev 3

I den tredje elevmappen fastslår vedtak av 19.10.2018 at grunnlaget for vedtaket om spesialundervisning er den sakkyndige vurderingen av 11.07.2017, samt foresattes samtykke til spesialundervisning.

Eleven skal ifølge vedtaket ha spesialundervisning i fagene norsk, engelsk og matematikk. Det er beskrevet i sakkyndig vurdering at hen i alle tre fagene vil trenge å jobbe etter lavere trinn

kompetansemål. I norsk og engelsk gjelder det kompetansemål fra 4. trinn, men også 5.-7. trinn. I matematikk gjelder anbefalingen at eleven jobber etter kompetansemål etter 4. trinn.

Vedtaket og IOP viser begge til at eleven skal ha 299 timer med spesialundervisning. Organiseringen skal ifølge vedtaket gjennomføres i liten gruppe på 2-4 elever og i hel klasse i fagene norsk, engelsk og matematikk. Samtidig står det i sakkyndig vurdering omtalt at organiseringen skal være 1/3 i liten gruppe og resten i full klasse.

I elevens IOP er det beskrevet for norskfaget at hen skal arbeide med kompetansemålene i faget, men tilpasses sitt nivå. Eleven skal blant annet øve på å samtale og reflektere i liten gruppe, samt lære seg bruk av PC og skrive- og retteprogram. I engelsk har eleven blant annet mål om å utvikle muntlige og skriftlige ferdigheter, og øve seg på å snakke foran lærer og andre elever. I matematikk er blant annet målene at de skal utvikle elevens grunnleggende tall- og mengdeforståelse, jobbe med visuelle og nettbaserte oppgaver og læringsplattformer, jobbe med struktur, samt jobbe med faglige begreper og lignende.

Fylkesmannen finner at det i fagene er vanskelig å gjenkjenne begrepene som benyttes i målene i engelsk og norsk etter både 4. og 7. trinn i elevens IOP, sett opp mot kompetansemålene i LK06. For Fylkesmannen er det også vanskelig å se at enkelte av målene som er omtalt i matematikk, er faktiske mål, da de framstår mer som arbeidsmetoder. På denne bakgrunn mener vi det ikke går klart nok fram av elevens IOP at eleven skal ha avvik fra LK06 og hvilke deler av læreplanen dette gjelder for.

Vedtaket avviker derfor fra sakkyndig vurdering både når det gjelder hvilke kompetansemål eleven arbeider etter og organiseringen av undervisningen.

Elev 4

I den fjerde elevmappen fastslår vedtak av 27.09.2018 at grunnlaget for vedtaket om spesialundervisning er den sakkyndige vurderingen av 23.06.2016, samt foresattes samtykke til spesialundervisning.

Eleven skal ifølge vedtaket ha spesialundervisning i fagene norsk, engelsk og matematikk, samt hjelp til strukturering av arbeidsplanen. Det er beskrevet i sakkyndig vurdering at hen i faget engelsk bør hente kompetansemål fra 5.-7. trinn, i matematikk fra 4.-7. trinn og i norsk fra 2. og 4. trinn.

Sakkyndig vurdering omtaler at eleven skal ha spesialundervisning i de tre fagene, men vedtaket omtaler at eleven også skal ha timer til strukturering av arbeidsplanen. Dette området omtales også i IOP. Det er således samsvar mellom vedtak og IOP. Men i og med at vedtaket viser til sakkyndig vurdering, mens det likevel ikke er samsvar med denne, burde et avvik vært omtalt. Når det gjelder organiseringen av undervisningen er det beskrevet i sakkyndig vurdering at den skal gjennomføres i små grupper i lese- og skriveferdigheter og i matematikk. I engelsk kan opplæringen være både i smågruppe og i hel klasse. I vedtak og i IOP er det beskrevet at alle fagene skal være i både liten gruppe og i hel klasse.

Målene i engelsk hentes fra 7. årstrinn. Elevens mål er å utvikle ordforråd, øve på uttale og øve på å skrive korte tekster på engelsk. I norsk (2. og 4. årstrinn) har eleven mål om å prøve å holde progresjonen i faget sammen med klassen. Eleven skal også blant annet øke lesehastigheten og bli bedre på å uttrykke seg. I matematikk (4. og 7. årstrinn) er det delmål som heter «å løse oppgaver innenfor store og små tall, likninger og ulikheter, geometri» og så videre.

For denne eleven er det ikke samsvar mellom vedtak og sakkyndig vurdering både opp mot hvilke kompetansemål eleven arbeider etter, samt organiseringen av undervisningen. Vedtaket omtaler ingen av disse avvikene særskilt. I og med at vedtak avviker fra den sakkyndiges vurdering, skulle skolen ha omtalt avviket. Fylkesmannen mener i tillegg at formuleringene som er brukt om målene blir svært vage, og det er derfor vanskelig å vurdere om det er samsvar mellom innholdet i IOP og vedtak for denne eleven.

Det kommer med andre ord ikke tydelig fram av IOPen at eleven skal ha avvik fra LK06 og eventuelt hvilke avvik som skal gjøres fra LK06.

Elev 5

Denne eleven skal ifølge skolens merknader ikke ha avvik fra LK06.

Vedtaket av 16.10.2018 fastslår at grunnlaget for vedtaket om spesialundervisning er den sakkyndige vurderingen av 20.06.2016, samt foresattes samtykke til spesialundervisning.

Eleven skal ifølge vedtaket ha spesialundervisning i fagene norsk, engelsk og matematikk, samt begrepsopplæring/øvrige fag. Sakkyndig vurdering og IOP derimot, omtaler kun at spesialundervisning omfatter de tre basisfagene. Vedtaket gir også eleven en rett til 114 timer i disse fagene, antall timer for hvert fag er for øvrig ikke spesifisert. Organiseringen skal være i liten gruppe og i hel klasse. Dette samsvarer med det som er omtalt i både sakkyndig vurdering og i IOP.

Skolen har i tillegg gjennom vedtak gitt eleven en rett på 28,5 enetimer med pedagog. Timetall og organisering er verken omtalt i sakkyndig vurdering eller i IOP. Det er ingenting i veien for at skoler gir elever rett på *mer* enn det som sakkyndig vurdering omtaler. Det er likevel slik at skolen skal omtale avvik når det forekommer. Fylkesmannen mener at det særlig er tilfelle her, i og med at sakkyndig vurdering omtaler undervisning i gruppe og klasse, mens den utvidede retten gjelder enetimer.

Eleven har altså ikke avvik fra LK06, men vedtaket avviker fra den sakkyndige vurderingen. Dette skulle skolen ha omtalt.

Oppsummert

Elev 2 og 5 har ikke avvik fra kompetansemålene i LK06. Fylkesmannen ser at den sakkyndige vurderingen har tilrådt hvilken opplæring som gir disse elevene et forsvarlig opplæringstilbud. I og med at vedtaket for disse to elevene ikke samsvarer med sakkyndig vurdering, skulle avvikene vært omtalt og begrunnet.

Avvikene for elevene 1, 3 og 4 derimot, gjelder kompetansemålene i LK06. For disse elevene mener vi at det heller ikke er samsvar. I hovedsak er det ikke samsvar for disse elevene fordi det ikke tydelig framkommer gjennom IOP og/eller vedtak hvilke avvik fra LK06 elevene skal undervises etter. Fylkesmannens konkluderer derfor med at det ikke er samsvar mellom innholdet i IOP og vedtak, for alle skolens elever, som har vedtak om spesialundervisning.

Vi mener altså at verken skolens vedtak eller IOP er tydelige nok når det gjelder om eleven skal ha avvik fra LK06. Etter vår vurdering synliggjør disse dokumentene heller ikke hvilke kompetansemål i hvilke fag/områder eleven skal ha avvik fra. Fylkesmannen anser at det er vesentlig informasjon å få for eleven og foresatte og viser i den forbindelse til opplæringslovens forarbeider, Ot.prp. nr. 46 (1997-98):

«Eit vedtak i kommunen (...) om spesialundervisning (...) skal vere så klart og fullstendig at det ikkje er tvil om kva for opplæringstilbod eleven skal få.»

Fylkesmannen vil påpeke at det er enkeltvedtaket foresatte/eleven kan klage på, og vedtaket må dermed være klart og tydelig på hva som vil være elevens opplæringstilbud. Dette for å ivareta elevens rettssikkerhet. Det er også vedtaket som setter rammene for hva som skal stå i IOP-en, og IOP-en kan ikke gi eleven andre rettigheter enn de som fremgår av vedtaket.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.10

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5.

Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag, eller deler av fag, eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen).

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor har svart i RefLex at sakkyndig vurdering og vedtak ligger til grunn for spesialundervisningen, og at elever som har avvik fra LK06 har egne mål.

Fylkesmannen viser til de undersøkelser og vurderinger som vi omtaler for de elevmappene vi valgte ut under rettslig krav 1.9, elev 1, 3 og 4. Vi har i 1.9 konkludert med at det ikke er tilstrekkelig samsvar mellom enkeltvedtak og innhold i IOP.

Skolen har beskrevet mål for opplæringen i IOP-ene for elevene som har avvik fra LK06.

For elev 1 heter det i engelsk at eleven for eksempel skal øve på å skrive enkle tekster og øke ordforrådet, og i matematikk skal eleven blant annet øve på de grunnleggende ferdighetene i faget. Fylkesmannen finner at målformuleringene i IOP-en er generelle. Slik målene framstår er det vanskelig å se hva i målene som er avvikende for denne eleven sammenlignet med de øvrige elevene.

For elev 3 finner vi for faget matematikk at målene bare er delvis gjenkjennbare som kompetansemål fra LK06. I språkfagene er det derimot noe mer samsvar. Det er likevel uklart i alle fagene hvilke hovedområder opplæringen skal knyttes til. Ut fra tildelte timer som fremkommer i vedtakene og i IOP-ene ser vi at eleven skal følge deler av undervisningen for fagene i ordinær klasse. Vi mener at det ikke kommer klart frem i IOP-en hvilke deler av fagene eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen).

Fylkesmannen ser for elev 4 at det er noe samsvar mellom begreper i LK06 på de ulike trinnene, og målformuleringene i elevens IOP i fagene. Samtidig mener vi det er vanskelig for en elev å kombinere mål i for eksempel norsk på 2. trinn med å holde progresjonen i faget med klassen. Ut fra vedtaket skal eleven delta i klassens undervisning, da alle fagene skal være i både liten gruppe og i hel klasse. Det blir derfor også vanskelig for Fylkesmannen å se hvilke mål denne eleven har i hel klasse, og hvilke mål hen har i gruppe.

På denne bakgrunn er det Fylkesmannens vurdering at IOP-en ikke i tilstrekkelig grad har egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er ikke oppfylt.

Rettslig krav 1.11

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Skolen må ha en fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng. Fremgangsmåten må være kjent og innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor svarer ja på dette spørsmålet i RefLex, og begrunner svaret med at to og to klasser parallellegger undervisningen i norsk, matematikk og engelsk. Ordningen skolen har mener hun gir fleksibilitet, da klassene har faglærer samt SU-lærer til stede. Hun viser til dokumentet *Samarbeidstid faglærere og SU-lærere*. Lærerne bekrefter praksisen i RefLex.

I intervju med lærerne forteller de at skolen har et mål om at elever med IOP skal integreres best mulig i fellesskapet. I og med at skolen har parallellagt undervisning i fag på klasser kan SU-lærer gå mellom klassene. Lærerne opplever at de blir brukt mer fleksibelt og er der mer på elevenes premisser. Videre har de samarbeidstid som ligger timeplanfestet og er ukentlig. Her kan faglærere ta opp temaer, som for eksempel tilrettelegging for elevene som har spesialundervisning. Tiden brukes også til at innholdet i spesialundervisningen samordnes med klassens planer. Skolens ledelse svarer i intervju at ordningen har vært tema i medarbeider-samtaler. Det har vært tatt opp hvordan timene har blitt brukt og hvordan det fungerer.

På denne bakgrunn er det Fylkesmannens vurdering at Nordbytun ungdomsskole har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

Rettslig krav 2.2

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Kompetansemål fra LK06

I RefLex viser rektor til rutinene for oppstart av timen hvor de følger PALS-matrisen. Videre viser hun til arbeidsplanene som alle skal bruke og hvor det skal skrives mål for hvert fag.

Lærerne skriver i RefLex at ved oppstart av ny oppgave gjennomgår de hvilke mål det er for arbeidet. Dette gjøres både muntlig og skriftlig. Bakgrunnen for målene er de lokale læreplanene. Videre opplyser lærerne i RefLex at målene gjøres kjent gjennom arbeidsplanene, muntlig i begynnelsen/slutten av en arbeidsøkt, på ITL og OneNote. I tillegg gjøres målene kjent før prøver og gjennom læreverkene skolen bruker der målene fra læreplanen står. Lærerne viser også til rutinene i PALS for oppstart av timen.

Fylkesmannen ser at dokumentene det vises til fra både lærergruppene og fra rektor, er praksiseksempler på at elevene gjøres kjent med målene for opplæringen. I PALS-matrisen heter det at læreren i starten av timen skal gi en oversikt over innholdet/målene for timen. Videre heter det at målene skal oppsummeres ved slutten av timen. Både dokumentet «*Mål fra de tre første kapitlene*», «*KRLE Etikkoppgave*» og «*Lokal plan*» er eksempler på at målene for opplæringen er knyttet til kompetansemålene fra LK06.

I spørreundersøkelsen ser vi at elevene stort sett er enige i at lærerne forklarer hva som er målene i fagene. Ca. 80% av elevene har svart ja på spørsmål 1.

Fylkesmannen vurderer det slik at skolen gjennom innsendt dokumentasjon, elevsvar fra spørreundersøkelsen og RefLex viser at elevene får veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 som opplæringen er knyttet til.

Mål i IOP:

Fylkesmannen ser at verken rektor eller lærerne har svart eksplisitt på dette i RefLex. Dette var derfor noe vi stilte spørsmål om i intervju. Svarene i intervju var tydelig på at elever med IOP fikk veiledning om målene for opplæringen av lærer enten inne i klasserommet eller når elevene tas ut fra klassen.

Når det gjelder veiledning i hvilke mål opplæringen er knyttet til, mener Fylkesmannen at skolen har lik standard for alle elever, både for de med og de uten spesialundervisning.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslig krav 2.3

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Elevene skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for elevene, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor skriver i RefLex at lærerne veileder elevene om vurderingskriterier både muntlig og skriftlig i forkant av større arbeider eller prøver. Som eksempel viser hun til flere dokumenter lærerne har lagt ved sine besvarelser i RefLex.

Lærerne bekrefter i sine svar den praksisen som rektor beskriver. I RefLex svarer lærerne også at de jevnlig veileder elevene om hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene i faget. Det blir også opplyst hvilke vurderingskriterier som ligger til grunn i oppgavene de skal løse. Videre skriver lærerne i RefLex at hva det legges vekt på i vurderingen, også er tema på elev- og/eller utviklingssamtaler.

Svarene i RefLex viser til mange eksempler på dokumenter hvor det går fram hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget. Eksempler er kriterier for vurdering før en prøve, «Skjerm bilde av Office 365», «Vurderingsskjema Excel» og «Vurderingsskjema tentamen i matematikk». Også dokumentet «8.kl skål i keramikk» er eksempel på hvordan elevene blir informert om både mål og hva det legges vekt på i vurderingen av en oppgave.

På spørsmål 2 i spørreundersøkelsen, om elevene får vite hva læreren legger vekt på i vurderingen av arbeidet i hvert av fagene, svarer over 70 % positivt på dette.

Etter Fylkesmannens vurdering viser Nordbytn ungdomsskole gjennom RefLex, innsendt dokumentasjon og elevsvar fra spørreundersøkelsen at lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslige krav 2.4 og 2.5

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettledning til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-2 og 3-11. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor skriver i RefLex at lærerne gir elevene løpende tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene og hva de må gjøre for å øke kompetansen sin muntlig i timene, i elevsamtaler og i utviklingssamtalen. Videre opplyser rektor at de er i ferd med å innføre bruken av et nytt skjema for undervisvurdering og viser til skjemaet kalt «*Læringssamtale*».

En av lærergruppene svarer i RefLex at de hele tiden gir undervisvurdering med skryt av hva elevene får til og korrigeringer/veiledning om hva de må øve mer på. Dette gjøres i timene og etter prøver og oppgaver. De viser også eksempel på hvordan dette gjøres. En annen lærergruppe gir tilsvarende beskrivelse. De opplyser at hver enkelt elev ofte får muntlige tilbakemeldinger. Generelt får elevene skriftlige eller muntlige tilbakemeldinger etter endt tema og prøver. I tilbakemeldingene får elevene vite hva som har gått bra og hva som må gjøres for å oppnå høyere måloppnåelse. De samme temaene er en del av utviklingssamtalen med kontaktlærer.

Lærerne viser til mange ulike dokumenter som viser at elevene får tilbakemeldinger om egen kompetanse og hva som må til for å øke kompetansen. Eksempler på denne type dokumentasjon er «*Eksempler på tilbakemeldinger på utviklingssamtale*», «*Side fra kommentarer til utviklingssamtale*», «*Vurdering keramikk 8*» og «*Undervisvurdering tavle*».

I intervju med en av lærergruppene blir det opplyst at lærerne går rundt i hele timen og viser hva elevene får til og veileder på hva som skal til for å bli bedre. En annen lærergruppe opplyser at de gir elevene tilbakemeldinger om hva de mestrer fortløpende i undervisningen. Tilbakemeldingene gis noen ganger muntlig og andre ganger skriftlig. Mange skriftlige tilbakemeldinger blir lagt på ITL. Noen lærere setter seg ned med elevene og gir tilbakemeldinger i etterkant av timen.

I spørreundersøkelsen til elevene handler spørsmål 3 og 4 om disse rettslige kravene. Spørreundersøkelsen viser at ca. halvparten av elevene svarer ja på disse spørsmålene (se vedlegg s. 39). Det innebærer at ca. halvparten av elevene svarer at de ikke opplever å få tilbakemeldinger om hva de mestrer og hva de må gjøre for å øke kompetansen sin.

I intervjuene spurte vi om hva som kunne være årsaken til at en så stor del av elevene svarte nei på disse to spørsmålene. Rektor opplyser at hun gjennom egne observasjoner av lærernes praksis og metoder føler seg sikker på at dette er godt ivaretatt. Lærerne påpekte i intervju at de tror to av klassene i det ene faget svarte på en måte og en klasse på en annen måte. Dette skyldes trolig at den ene klassen kan synes å ha større behov for individuell veiledning og støtte. En annen mulig forklaring lærerne gav i intervjuene var at elevene kanskje ikke alltid forstår begrepene lærerne bruker.

Gjennom svarene i RefLex, intervjuer og i innsendte dokumenter har lærerne vist at de både gir tilbakemeldinger om hva elevene mestrer og hva de må gjøre for å øke kompetansen sin i faget. På en annen siden svarer ca. halvparten av elevene at de ikke opplever å få denne type tilbakemelding, mens den andre halvparten svarer at de får slike tilbakemeldinger. Det er med andre ord ikke et entydig svar fra elevene. Dersom elevene i sine svar på disse to spørsmålene assosierer tilbakemeldinger med innholdet i utviklingssamtalene, kan det være en medvirkende årsak til at mange svarer nei. Dette fordi det i utviklingssamtalene ikke blir gitt

tilbakemeldinger om hva elevene mestrer og hva de må gjøre for å øke kompetansen i **alle** fag (se Fylkesmannens vurdering under de rettslige kravene 2.10 og 2.11). Elever som har svart på spørreundersøkelsen i et fag som ikke ble omtalt i den siste utviklingssamtalen hun eller han hadde, vil dermed sannsynligvis svare nei på disse to spørsmålene.

På bakgrunn av svarene i intervjuer, RefLex og innsendte dokumenter, er det vår vurdering at lærerne gir tilbakemeldinger med et innhold om hva elevene mestrer og hva de må gjøre for å øke kompetansen sin. Slike tilbakemeldinger blir gitt løpende gjennom undervisvurderingen hele skoleåret. På denne bakgrunn er det vår konklusjon at de rettslige kravene er oppfylt. Imidlertid har skolen etter vår vurdering et forbedringspotensial når det gjelder å gi disse tilbakemeldingene på en måte som gjør at alle elevene forstår innholdet på en bedre måte.

Fylkesmannens konklusjon

De rettslige kravene er oppfylt.

Rettslig krav 2.6

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av undervisvurderingen.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor at skolen har jobbet med dette gjennom satsingen Vurdering for læring og Synlig læring. Temaet er også en del av arbeidet i fagseksjoner og utviklingstid.

En av lærergruppene svarer i RefLex at elevene fyller ut egenvurderingsskjemaer etter større oppgaver. En annen lærergruppe skriver at elevene vurderer både seg selv og andre ved både muntlige og skriftlige oppgaver. Ofte er elevene også med på å utarbeide kriterier for oppgaver som skal gjennomføres. Det er også forventet at elevene skal vurdere egen kompetanse jevnlig og i forbindelse med utviklingssamtalen. En tredje lærergruppe svarer at elevene oftest etter en prøve må vurdere sin egen prøve, og gi tilbakemelding til lærer om hva de har lært og hva de må jobbe mer med før de får en karakter.

Rektors svar i RefLex viser til flere ulike dokumenter som eksempler på at lærerne har arbeidet med elevenes egenvurdering som tema. I «Årshjul Nordbytun 2018-2019» er det fastsatt tidspunkt for arbeid med vurdering og egenvurdering. Det er også vist til oppgaver som personalet har arbeidet med i «Egenvurdering» og «FS 17/1». I tillegg viser rektor til tilstandsrapportene fra 2017 og 2018.

Lærerne har lagt ved flere dokumenter i RefLex som viser at elevene har deltatt i vurdering av eget arbeid. Eksempler på slike dokumenter er «Tavle egenvurdering 8», «8.kl Undervisvurdering», «Egenvurdering 3 2 1» og «Egenvurdering etter prøve».

I intervju opplyser rektor at elevenes egenvurdering er et aktivt tema. Videre opplyser hun at skolen har jobbet særlig med elevmedvirkning og at hun ikke forstår hvorfor Nordbytun ungdomsskole skårer mye lavere enn gjennomsnittet i elevundersøkelsen på

spørsmålet om egenvurdering. Dokument «F17/1», som rektor legger ved i RefLex, viser nettopp disse resultatene fra elevundersøkelsen.

Lærerne opplyser i intervju at de innimellom får til å involvere elevene i egen vurdering. De opplever at elevene gir gode tilbakemeldinger og er flinke. De opplyser videre at det ikke er kommet noen føringer for hvordan de skal jobbe med egenvurdering. Enkelte lærere har laget skjemaer som de deler med andre. Et eksempel som ble vist i intervju var et skjema med vurderingskriterier etter en prøve hvor elevene selv fylte inn vurdering av sin egen prestasjon og selv skulle sette karakter. Lærerne opplever at elevene klager mindre og at elevene ved bruk av slike skjemaer får en bedre forståelse av hva det vil si å vurdere. Lærerne opplyser samtidig at enkelte elever misliker å skrive egenvurderingsskjemaer og at ikke alle elever forstår de ulike begrepene som brukes i vurderingsarbeidet. Det ble videre påpekt at elevene er veldig forskjellige og at ikke alle er veldig opptatte av dette temaet.

I spørreundersøkelsen blant elevene handler spørsmål 5 og 6 om elevenes involvering i eget læringsarbeid. Resultatet viser at det er forskjell mellom fagene hvor stor del av elevene som svarer ja på spørsmålene. Et flertall av elevene i faget matematikk svarer ja på de to spørsmålene (ca. 64% i gjennomsnitt). I de to andre fagene, Kunst og håndverk og KRLE svarer ca. 42% ja på de samme to spørsmålene i gjennomsnitt.

I likhet med de to rettslige kravene ovenfor (2.4 og 2.5) er det stor forskjell mellom elevenes svar i spørreundersøkelsen og lærernes svar i intervjuer og RefLex når det gjelder to av fagene (KRLE og Kunst og håndverk). Lærerne har likevel dokumentert gjennom flere eksempler at elevene involveres i egen vurdering som en del av underveisvurderingen. I tillegg har de beskrevet måten dette gjøres på i intervjuer og gjennom svarene i RefLex.

Vår vurdering er at skolen har et forbedringspotensiale med hensyn til å gi elevene en forståelse av hva egenvurdering er og hvorfor det er viktig. Skolens egen vurdering i tilstandsrapportene for 2017 og 2018 samt dokumentet «F17/1» tyder på det samme. Vi mener likevel at det er sannsynliggjort at elevene involveres i vurdering av eget læringsarbeid.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslige krav 2.8 og 2.9

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet.

Fra og med 8. årstrinn skal halvårsvurdering både med og uten karakter gjennomføres midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet. Halvårsvurderingen med og uten karakter gjenspeiler da den samme kompetansen.

Skolen må gjennomføre halvårsvurderinger på riktig tidspunkt.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor svarer i RefLex at alle elever får halvårsvurdering uten karakter, men at den ikke har ligget midt i opplæringsperioden i alle fag for alle elever. Videre svarer rektor at halvårsvurderingen ikke nødvendigvis blir gitt ved slutten av opplæringsåret i alle fag for

alle elever. Hun opplyser videre at skolen er i ferd med å innføre et nytt skjema, «Læringsskjema» som skal sikre at skolen oppfyller lovkravet om halvårsvurderingen.

Alle lærergruppene svarer nei på spørsmålet om halvårsvurdering blir gitt midt i opplæringsperioden i alle fag. På spørsmålet om elevene får halvårsvurdering uten karakter ved slutten av opplæringsåret, svarer to av lærergruppene nei. Lærerne svarer videre at de gir underveisvurdering uten karakterer gjennom hele semesteret. De opplyser at skolen mener dette er mer hensiktsmessig for elevene enn å få denne tilbakemeldingen samtidig med karakteren. Videre svarer lærerne at noen har en kort samtale med hver elev rett før karakteroppjøret. Det blir også opplyst at utviklingssamtalene gjennomføres på et tidligere tidspunkt enn disse samtalene. Grunnen er at lærerne og ledelsen mener det er viktig at elevene har muligheter til å forbedre kompetansen før halvårskarakteren settes.

På spørsmål om tidspunktet for halvårsvurderingen med karakter svarer rektor at denne fastsettes rundt 20. januar. Rektor opplyser videre i intervju at halvårsvurderingen uten karakter fram til nå har vært utviklingssamtalen.

I intervju opplyser en av lærergruppene at de følger skolens årshjul hvor tidspunktene for utviklingssamtalene framgår. I år prøver de ut noe nytt hvor faglærerne må gi beskjed til kontaktlærer dersom det er noe nytt med elevenes utvikling. Kontaktlærer må derfor stole på at faglærerne har gitt underveisvurdering eller skrevet inn i ITL. En annen lærergruppe opplyser at utviklingssamtalene gjennomføres rundt høst- og påskeferie og at halvårsvurderingen med karakter er ca. 20. januar.

Halvårsvurderingen er en del av underveisvurderingen. Halvårsvurderingen uten karakter på ungdomstrinnet innebærer at det først må gjøres en vurdering av elevens kompetanse. Karakteren eleven får blir på denne måten en konsekvens av vurderingen uten karakter. På bakgrunn av svarene i RefLex og opplysningene som kommer frem i intervjuene, gjennomføres skolens halvårsvurdering i utviklingssamtalene. Utviklingssamtalene gjennomføres rundt skolens høst- og påskeferie, mens halvårsvurderingene med karakter blir gjennomført rundt 20. januar og rett før sommerferien.

Skolen har med andre ord valgt å gi halvårsvurderingen uten karakter i fagsamtalen jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11 tredje ledd. Ved en slik organisering er det viktig å huske at halvårsvurderingen er knyttet til en bestemt tid. På trinnene med karakter innebærer dette at samtaler i så fall må gjennomføres rett før eleven får karakteren sin.

Praksisen ved Nordbytn ungdomsskole innebærer at elevene får halvårsvurdering uten karakter i utviklingssamtalene rundt høst- og påskeferien. Dette kan verken sies å være midt i opplæringsperioden eller ved slutten av opplæringsåret. Det er for lang tid mellom tidspunktene for halvårsvurderingene uten karakter og tidspunktet karakteren fastsettes.

En lærergruppe opplyser i RefLex at noen lærere har en kort samtale med hver elev rett før karakteroppjøret. Etter vår vurdering er det imidlertid ikke synliggjort at alle elevene på ungdomstrinnet får denne type tilbakemelding i alle fag. Vi mener derfor det ikke er sannsynliggjort at alle elevene på ungdomstrinnet får en halvårsvurdering uten karakter i alle fag til rett tidspunkt.

Fylkesmannens konklusjon i foreløpig rapport

De rettslige kravene er ikke er oppfylt.

Kommunens tilbakemelding etter foreløpig rapport

Nordbytn ungdomsskole har gitt en tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport. I denne tilbakemeldingen ligger en redegjørelse fra skolen hvor rektor kommenterer regelverksbruddene det ble konkludert med i foreløpig rapport.

Når det gjelder brudd på rettslig krav 2.8 og 2.9, skriver rektor i tilbakemeldingen at skolen ikke hadde på plass en ordning hvor elevene fikk halvårsvurdering med karakter midt i og ved slutten av opplæringsåret da de fikk melding om tilsynet. I tilbakemeldingen opplyser rektor at skolen gjennomførte et utviklingsarbeid på karakterfri skole samtidig som tilsynet varte. Hun viser til skjemaet «Skjema – læringssamtale-undervisvurdering» og gir en kort beskrivelse av utviklingsarbeidet som er videreutviklet på plandagen etter sommeren.

Fylkesmannens vurdering og konklusjon etter tilbakemelding

I den foreløpige tilsynsrapporten konkluderte vi med at det ikke var sannsynliggjort at alle elevene på ungdomstrinnet får en halvårsvurdering uten karakter i alle fag til rett tidspunkt.

Konklusjonene i den foreløpige tilsynsrapporten bygger på kildemateriale og tar kun utgangspunkt i status på det tidspunktet tilsynsrapporten er datert. Fristen for tilbakemeldinger på den foreløpige tilsynsrapporten skal være relativt kort. Grunnen er at det ikke er meningen at kommunen skal rette de varslete påleggene. Fristen for retting er gitt i denne endelige tilsynsrapporten.

Rektor sier i sin tilbakemelding at de gjennomførte et utviklingsarbeid parallelt med tilsynet. Vår konklusjon i foreløpig rapport viser at dette utviklingsarbeidet ikke var kommet langt nok til at de rettslige kravene var oppfylt. Et eksempel på dette er skjemaet «Skjema – læringssamtale-undervisvurdering» som rektor viser til i tilbakemeldingen sin. I intervjuene opplyste en av lærergruppene at de ikke kjente til dette skjemaet da det ble vist fram for dem under intervjuet.

I den foreløpige rapporten har vi påpekt nødvendigheten av at halvårsvurderingen uten karakter må gjennomføres like før elevene får halvårsvurderingen med karakter. Tidspunktet for halvårsvurderingen skal være midt i opplæringsperioden. Vår vurdering er at tilbakemeldingen fra rektor ikke gir grunnlag for å endre vår konklusjon om at de rettslige kravene ikke var oppfylt på tidspunktet den foreløpige tilsynsrapporten var ferdig.

Fylkesmannens konklusjon

De rettslige kravene er ikke er oppfylt.

Rettslige krav 2.10 og 2.11

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av undervisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen. Dette gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Vurderingen kan være både skriftlig og muntlig.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for at innhold i halvårsvurderingen er i samsvar med forskriften.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

I RefLex viser rektor til kommunale rutiner for utviklingssamtaler, elevsamtaler og egenvurdering for Ås kommune. I tillegg viser hun til det nye «Læringsskjema» som vil gi en vurdering av elevens kompetanse.

To av tre lærergrupper svarer nei på spørsmål om skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevens kompetanse i faget og om hvordan de kan øke kompetansen sin. I begrunnelsene sine viser de til svarene i RefLex på de to rettslige kravene ovenfor (2.8 og 2.9).

Under de rettslige kravene 2.4 og 2.5 har vi konkludert med at lærerne gir tilbakemeldinger til elevene på hva de mestrer og at de veileder elevene i hva de må gjøre for å øke kompetansen sin. Dette gjelder i den løpende undervisvurderingen i løpet av opplæringen i faget.

Både i RefLex, i intervjuer og gjennom innsendte dokumenter har lærerne vist at de oppfyller disse rettslige kravene også for innholdet i utviklingssamtalene når det gjelder sine fag. Om innholdet i utviklingssamtalene svarer en lærergruppe i RefLex at det er kontaktlærer som gir tilbakemeldingene. Det er derfor naturlig at tilbakemeldingene gjelder de fagene som kontaktlæreren har. I et av de andre intervjuene blir det opplyst at faglærer har pleid å skrive kommentarer på de fleste klassene og gitt til kontaktlærer, men at det ikke har vært samme krav om det inneværende skoleår. I et annet intervju blir det opplyst at kontaktlæreren ikke alltid er kjent med faglærernes undervisvurdering. På denne bakgrunn mener vi at skolen ikke har synliggjort at den har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at innholdet i utviklingssamtalen oppfyller de lovbestemte kravene for alle elever i alle fag.

Under de rettslige kravene 2.8 og 2.9 har vi konkludert med at elevene ikke får en halvårsvurdering uten karakter i alle fag midt i opplæringsperioden og ved slutten av opplæringsåret. Begrunnelsen for dette er at skolen definerer utviklingssamtalen som halvårsvurderingen og at tidspunktet for samtalen ikke er midt i opplæringsperioden eller i slutten av opplæringsåret.

Rektor har i RefLex opplyst at skolen er i ferd med å innføre et nytt "Læringsskjema" og mener at de gjennom bruken av dette skjemaet vil sikre at alle elever, i alle fag, vil få en halvårsvurdering uten karakter samtidig med vurdering med karakter. På spørsmål til lærerne i intervjuer svarte noen at de ikke kjente til dette skjemaet eller at de ikke hadde tatt det i bruk enda. Vår vurdering er derfor at skolen på tidspunktet for tilsynet ikke har innført en ny praksis som kan sies å være en innarbeidet fremgangsmåte.

Etter en samlet vurdering kan det ikke sies at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene, og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Fylkesmannens konklusjon

De rettslige kravene er ikke oppfylt.

Rettslig krav 2.12

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut ifra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor svarer Ja i RefLex og viser til mal for årsrapporten som er innhentet sammen med elevmappene av Fylkesmannen. Lærerne svarer i RefLex at faglærer og SU-lærer skriver årsrapport i samarbeid, og at det er avsatt tid til dette arbeidet.

I et tidligere besvart spørsmål har rektor lagt ved et dokument som heter *Skjermdump 1310.no utarbeide IOP*. Her finner vi at årsrapport for spesialundervisning har en frist satt til 14. juni for inneværende skoleår. Under rettslig krav 1.11 har også rektor lagt ved *Samarbeidstid faglærere og SU-lærere* som bekrefter at det er avsatt tid til samarbeid.

I intervju forteller lærerne at det er de samme som utarbeider IOP som utarbeider årsrapport, og at de ukentlige samarbeidsmøtene skal være med på å gi grunnlag for innholdet i årsrapportene. Videre skal årsrapportene legges inn i «Sikker arbeidsflyt». Sosiallærer kontrollerer og minner på, samt veileder, sier lærerne videre. Rektor forteller også i intervju at dersom hun mener at årsrapportene ikke har den kvaliteten som er ønskelig, blir lærerne bedt om å jobbe mer med rapportene. Sosiallærer bekrefter at rapportene leses av både henne og rektor.

Årsrapportene i de tidligere omtalte elevmappene inneholder vurderinger av elevenes måloppnåelse.

Etter Fylkesmannens vurdering viser ovennevnte skjermdump at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som viser når årsrapporten skal skrives. Gjennom intervju fremkommer det i tillegg en samstemmighet om hvem som er ansvarlig for at rapporten skrives. Selv om det er

noe varierende kvalitet på beskrivelsene, mener vi at årsrapportene inneholder beskrivelser av elevens utvikling.

På denne bakgrunn er det Fylkesmannens vurdering at Nordbytun ungdomsskole har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut ifra målene i IOP-en.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

Rettslig krav 3.2

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av undervisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte slik at lærerne vurderer systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor skriver i RefLex at skolen benytter seg av Ås kommunes kartleggingsplan, i tillegg til nasjonale prøver. Rektor skriver også at skolen har et system (Conexus Engage) hvor alle resultater blir registrert, og derfor tilgjengelig også for ledelsen. Skolen jobber med resultatene som framkommer, og det er tidfestet gjennom systemet 1310.no når kartlegginger skal gjennomføres. Som dokumentasjon for dette har rektor lagt ved følgende rutine: «Revidert 8.-10. t kommunal kartleggingsplan». Det er i tillegg vedlagt et dokument som heter «Arbeid med nasjonale prøver 2018». Dette dokumentet viser til at arbeid med nasjonale prøver har vært et utviklingsarbeid i skolens plantid.

Lærerne svarer i RefLex at skolen bruker verktøyene som kommunens plan opplyser om, i tillegg viser de til observasjoner og ulike vurderingssituasjoner. Lærerne opplyser også om at elevsaker er fast tema på de ukentlige teammøtene, og da omtales både faglige og sosiale sider ved elevene. I tillegg til kommunens kartleggingsplan, som også rektor har lagt ved, legger de ved «Mal for teammøter». I malen framkommer det at elevsaker skal tas opp i team.

I intervjuet med ledelsen ved skolen viser de til den samme praksisen som rektor beskriver i RefLex. I tillegg opplyser de om at plantid benyttes til analyser av resultater for egne elever. Ledelsen bekrefter praksisen som lærerne beskriver for teammøter. Referater etter teammøter leses av ledelsen. I tillegg forteller ledelsen at sosiallærer er tett på lærerne, og gir eksempler for dette.

Lærerne bekrefter i intervju at sosiallærer er den man går til dersom man er bekymret for en elevs faglige utvikling. Sosiallærer bekrefter i intervju at lærerne oppsøker henne med elevsaker. Lærerne gir også praksiseksempler på hvordan elever fanges opp i forkant av at de henvender seg til sosiallærer, for eksempel gjennom enesamtaler eller gjennom ulike vurderingsformer. Vurderingsformene kan være både skriftlig og muntlig. De nevner også at det gjennomføres overføringsmøter med barneskolene slik at elever i en sårbar situasjon, eller elever med svak faglig historikk, fanges opp tidlig på det nye hovedtrinnet.

Fylkesmannen vurderer ut fra dokumentasjon som er sendt inn, samt intervjuer, at Nordbytn ungdomsskole har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Vi mener at skolen på ulike måter foretar et løpende vurderingsarbeid gjennom hele året, og intervjuene bekrefter at Nordbytn ungdomsskoles praksis er i samsvar med skolens svar i RefLex og innsendte rutiner.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslig krav 3.3 og 3.4

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være kjent og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor skriver i RefLex om kommunens prosjekt: «Inkluderende opplæring», som er et samarbeid mellom skolene og PPS. Rutiner er utarbeidet i den sammenhengen, og rektor har lagt ved rutinene: «Retningslinjer Ressursteam» og «Forberedelse til ressursteam». Rektor skriver i RefLex at dersom lærere er bekymret for elevers utbytte kontakter de sosiallærer eller ledelsen. Skolen skal først forsøke tilpasninger i samarbeid med elev, foresatte og lærer. Dersom tilpasningene ikke har forventet effekt vurderes videre kartlegging eller henvendelse til PPS. Rektor skriver at dette framkommer i retningslinjene som er lagt ved.

Lærerne skriver i RefLex at elevenes utbytte av undervisningen er tema som vurderes av både faglærere og kontaktlærere, det kan også bringes videre til sosiallærer. Lærerne beskriver det samme som rektor når det gjelder elevens og foresattes inkludering i samarbeidet om tilpasninger. Lærerne viser videre til at fagseksjonen diskuterer opplegg og arbeidsmåter, for best mulig tilpasninger til elevene. Lærerne gir også eksempler på tilpasninger i forbindelse med prøvesituasjoner, tilpassede arbeidsplaner og dagsplaner, tema som også er aktuelt å ta opp i team. Lærerne har også her lagt ved mal for teamreferat. Assistenthjelp eller miljøarbeider er nevnt som tiltak for elever hvor det er vurdert at eleven trenger den type tilpasninger. Alternative opplæringsarenaer er et annet eksempel. Verktøyet «Klassetrivsel» nevnes som et redskap som kan benyttes for å avdekke behov for endring av arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø.

Ledelsen ved skolen sier i intervju at Ressursteam avholdes månedlig. PPS, sosiallærer, rektor og en til fra ledelsen er de som i hovedsak deltar i disse møtene. Det er krav om at kontaktlærer også er med i møtet når elevsaker diskuteres. Ledelsen forteller også at skolen nok ikke nå har en omforent praksis for tilpasninger som gjøres før en sak går til Ressursteam, men lærerne kopler på SU-lærer (to og to klasser har samme SU-lærer), og de gir eksempler på kurs i matematikk som er avholdt på 9. trinn. I tillegg gis eksempel på at sosiallærer har grupper med elever som har behov for hjelp til strukturering av arbeidet. Dette både for elever med, men også uten, IOP.

Etter Fylkesmannens vurdering har Nordbytn ungdomsskole en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne vurderer både arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

I rutineskrivet «*Forberedelse til ressursteam*» framkommer det blant annet at lærer skal beskrive hvilke tilpasninger som er forsøkt, før en eventuell sak tas opp i Ressursteam. Det er videre vår vurdering at skolen basert på vurderingen gjennomfører tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Fylkesmannens konklusjon

De rettslige kravene er oppfylt.

Rettslig krav 3.5 og 3.6

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning, og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en fremgangsmåte som er kjent og innarbeidet blant lærerne slik at de vurderer og melder behov for spesialundervisning.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Rektor viser i RefLex til at resultater etter kartlegginger og nasjonale prøver analyseres, og at skolen har et systematisk arbeid i forbindelse med overgang til nytt hovedtrinn (jf. vedlagt kommunal plan: «*Plan for overganger*»), samt til rutinen «*Retningslinje ressursteam*». Rektor skriver at det er lav terskel for å melde behov om spesialundervisning til henne eller til sosiallærer. Hun og sosiallærer har i tillegg interne møter. Lærerne svarer at de følger tjenestevei når behov skal meldes, faglærer til kontaktlærer, som gir beskjed til sosiallærer, som igjen gir beskjed til rektor. Lærerne skriver også at sosiallærer deltar i Ressursteam.

I rutineskrivet «*Retningslinje ressursteam*» står det omtalt ti punkter for saksgang når en elevsak meldes inn. I punktene 8-10 står det beskrevet at etter at utprøvde tilpasninger er gjennomført skal saken på ny opp i ressursteam. Nye vurderinger gjøres, og det avklares om det kan være aktuelt med en henvisning til PPS, eventuelt andre instanser.

I intervjuet med skolens ledelse forteller de om prosjektet «*Inkluderende opplæring*». Dette er en skolering som har vært gjennomført dette siste året, avholdt av PPS og for alle lærere i kommunen. Plikten lærere har for å melde om behov for spesialundervisning var også tema i nevnte skolering. Rektor legger til at hun ofte får e-poster fra lærere med bekymring for elevs utbytte av undervisningen.

Det er Fylkesmannens vurdering at Nordbytn ungdomsskole har en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning, og som sikrer at aktuelle elever blir meldt til rektor. Praksis bekreftes både gjennom RefLex-svar og retningslinjene som ligger for ressursteam. Ved at rektor selv sitter i ressursteam, som møtes månedlig, blir rektor gjort kjent med elever som eventuelt har behov for spesialundervisning.

Fylkesmannens konklusjon

De rettslige kravene er oppfylt.

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Rettslige krav 4.3

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.

Elever i grunnopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skoleeier har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører kartleggingen.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

I RefLex svarer rektor at nasjonale prøver i lesing og «Kartleggeren» sikrer at eventuelle behov for kartlegging blir ivaretatt. Videre blir det opplyst at dette er tema på overføringsmøter med barneskolene.

En av lærergruppene bekrefter rektors svar om overgangsmøtene. I tillegg viser de til den kommunale kartleggingsplanen.

I intervjuet svarer ledelsen at ved starten av hvert skoleår blir det informert om rutinene for kartlegging. I tillegg gis informasjon om kartlegging på team.

Lærerne opplyser i intervju at verktøyet «Kartleggeren» er for alle elever og skal brukes to ganger i året på 8. og 9. trinn og en gang i året på 10. trinn.

Både ledelsen og lærere viser til de kommunale retningslinjene «*Rutine for kartlegging av tospråklige elever-*», «*Ny utgave av kommunal kartleggingsplan for 8.-10. trinn*», «*Retningslinjer for saksbehandlingsrutiner norskopplæring for minoritetsspråklige elever*» og «*Velkomstklasser – prosess*». I de to førstnevnte dokumentene går det fram når kartleggingen skal gjennomføres, hvilke kartlegginger som skal gjøres og hvordan kartleggingen skal følges opp.

På bakgrunn av svarene i RefLex, opplysninger i intervju og innsendte dokumenter, er det vår vurdering at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.

Fylkesmannens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt.

Rettslige krav 4.4 og 4.5

For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen må vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte som sikrer dette.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Kartlegging av behov for morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring

Rektor opplyser i RefLex at kommunen har en egen velkomstklasse som hører til naboskolen, Ås ungdomsskole, og at det er denne skolen som ivaretar elevenes rettigheter knyttet opp mot dette rettslige kravet. Målet er at elevene kan følge vanlig undervisning når de kommer fra mottaksklassene, men noen kan ha behov for særskilt norskopplæring. Dette skoleåret har ikke Nordbytn ungdomsskole mottatt noen elever fra velkomstklassen. Rektor opplyser videre at når skolen får elever som har behov for særskilt språkopplæring, så følges den kommunale kartleggingsplanen.

I de kommunale retningslinjene for norskopplæringen for minoritetsspråklige elever heter det i punkt 3.5 at elever med begrensede norsk-ferdigheter bør få den første lese- og skriveopplæringen på morsmålet. Videre heter det at morsmålsopplæringen bør begrenses til de fire første årene. I punkt 3.6 heter det at tospråklig fagopplæring skal gis inntil elevene har tilstrekkelig utbytte av undervisningen på norsk.

Rektor opplyser i RefLex at skolen for tiden ikke har noen elever med vedtak om særskilt språkopplæring, men at skolen følger kartleggingsplanen når den har elever med behov for særskilt språkopplæring.

Kartlegging av elever med vedtak om særskilt språkopplæring underveis i opplæringen

I de kommunale rutinene for kartlegging av tospråklige elever, som både ledelsen og lærerne viser til, går det fram at tospråklige elever skal kartlegges to ganger per skoleår. Videre heter det i rutinebeskrivelsen at der kartleggingen viser at elevene har tilstrekkelig norskkunnskaper til å følge ordinær læreplan i norsk, skal det fattes et vedtak om avsluttet særskilt språkopplæring.

Som tidligere nevnt har skolen på tilsynstidspunktet verken elever som kommer direkte fra mottaksklassen eller elever med vedtak om særskilt språkopplæring. På bakgrunn av ledelsens og lærernes svar i RefLex og intervjuer, samt tilsendt dokumentasjon, mener vi det er sannsynliggjort at skolen vil sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Av samme grunn mener vi at Nordbytn ungdomsskole har sannsynliggjort at elever med vedtak om særskilt språkopplæring vil bli kartlagt underveis i opplæringen.

Fylkesmannens konklusjon

De rettslige kravene er oppfylt.

7. Frist for retting av lovbrudd

Fylkesmannen har i dette tilsynet vurdert totalt 27 rettslige krav. Vi har i kapitlene 3 og 4 konstatert lovbrudd. Dette er et forhåndsvarsel om vedtak etter forvaltningsloven § 16. Formålet med forhåndsvarslet er å avklare misforståelser og rette eventuelle feil.

I denne rapporten gir Fylkesmannen Ås kommune frist til å rette lovbrudd, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 14.02.2020. Ås kommune må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at ulovlige forhold er rettet, og en redegjørelse for hvordan lovbrudd er rettet.

Dersom lovbrudd ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag, jf. kapittel 3

Ås kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Nordbytn ungdomsskole oppfyller kravene til opplæringsloven § 2-3, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 3-1 og 3-2. Ås kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. rektor sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget
- b. rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevenes rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse
- c. rektor sikrer at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget og de individuelle opplæringsmål i IOP

Ås kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Nordbytn ungdomsskole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5. Ås kommune må i denne forbindelse se til at:

- d. innholdet i IOP-en samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, og synliggjør eventuelle avvik fra LK06
- e. IOP-en har egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner

Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte, jf. kapittel 4

Ås kommune må sørge for at den individuelle underveisvurderingen ved Nordbytn ungdomsskole bidrar til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, og 3-13. Ås kommune må i denne forbindelse se til at:

- f. elevene fra og med 8. årstrinn får halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet
- g. skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevens kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin

8. Skoleeiers frist for å rett

Som nevnt i kapittel 7 har Ås kommune fått frist til å rette de ulovlige forholdene som er konstatert i denne tilsynsrapporten.

Frist for tilbakemelding er 14.02.2020

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Oslo, 5.11.2019

Fylkesmannen i Oslo og Viken

John Dietrichson

Elin Jernberg

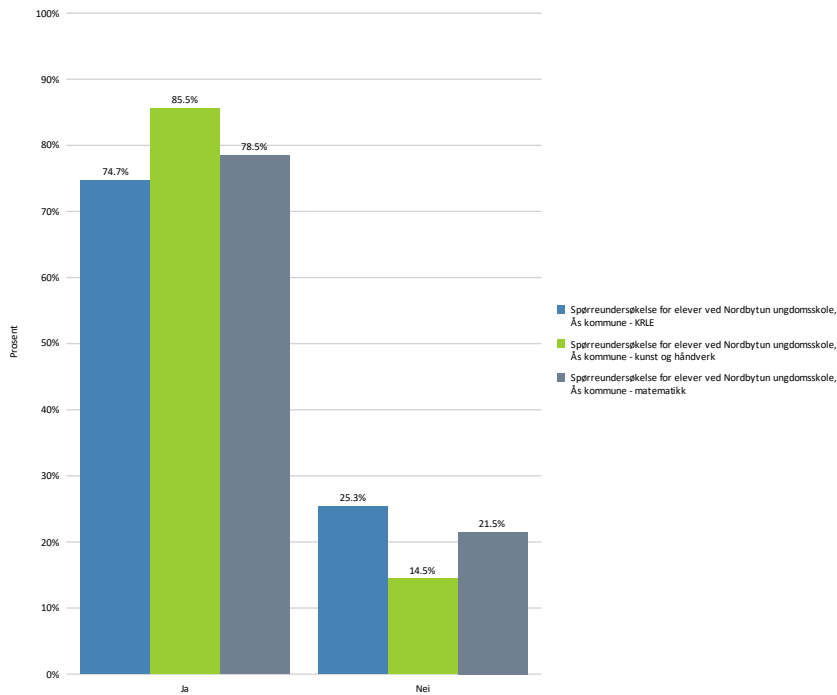
Kjell-Olaf Richardsen

Vedlegg: Resultater spørreundersøkelsen

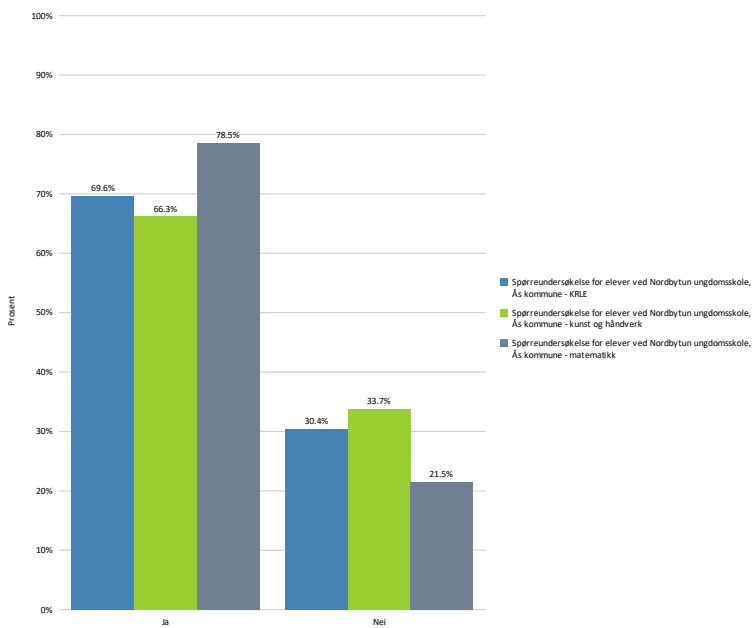
Nedenfor følger en kortfattet oppsummering av spørreundersøkelsen, med de spørsmålene som ble stilt til elevene. Grafene viser de tre fagene KRLE, kunst og håndverk og matematikk samlet for hvert av de åtte spørsmålene.

1. Forklarer læreren din hva som er målene i faget, slik at du forstår hva du skal lære?

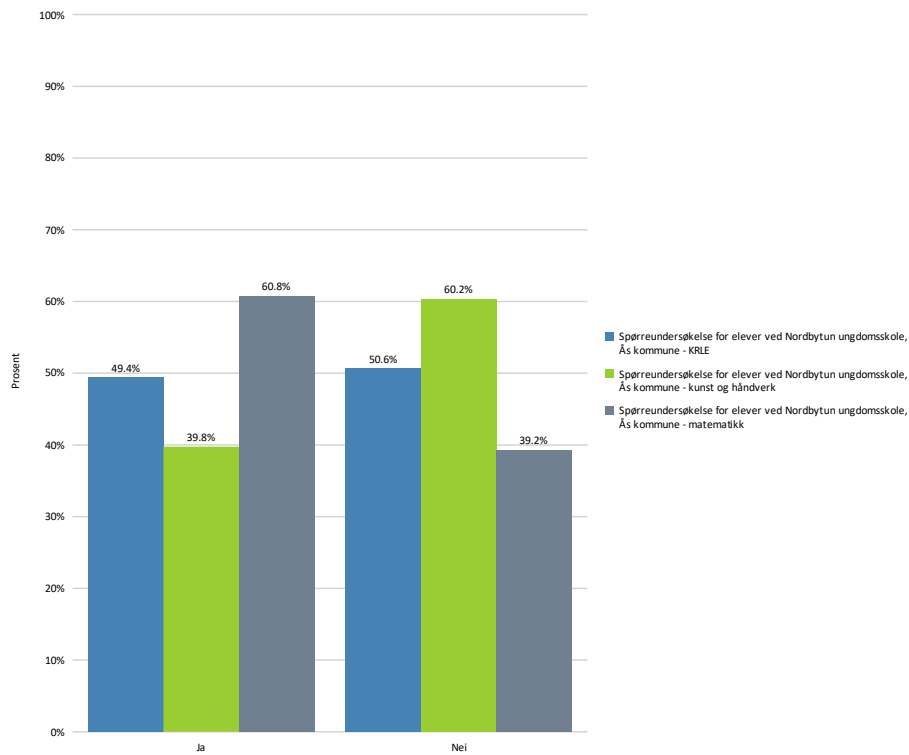
Det er frivillig å delta i spørreundersøkelsen. Du skal krysse av for ja eller nei. Vi ber om at du svarer på spørsmålene ut ifra den læreren du har i faget dette skoleåret.

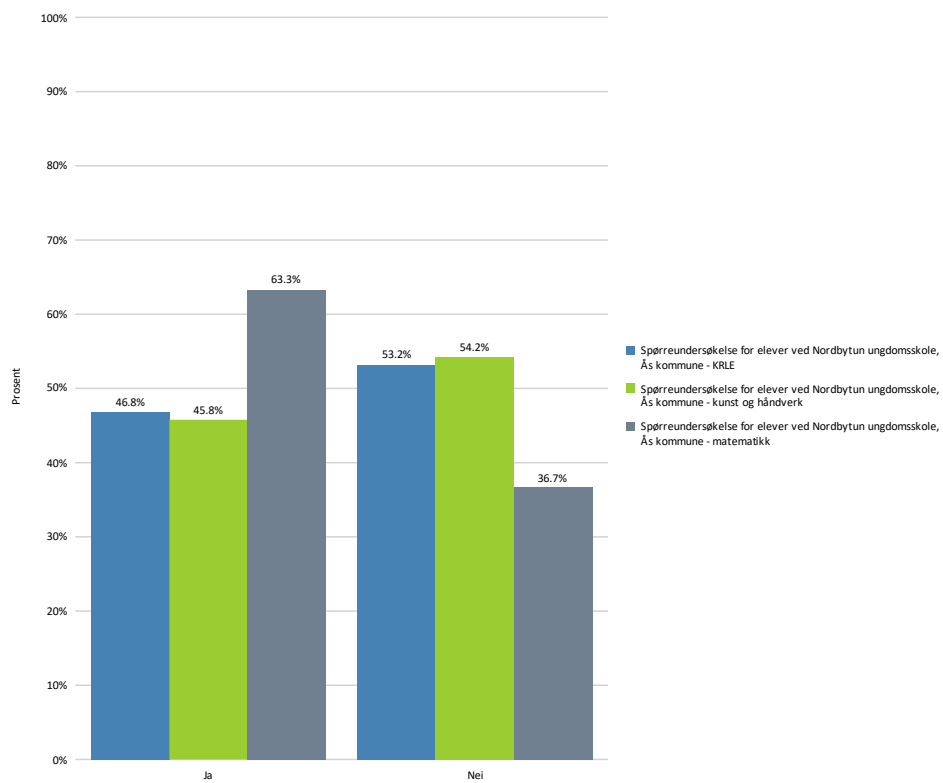
2. Får du vite hva læreren legger vekt på når arbeidet ditt i faget blir vurdert?

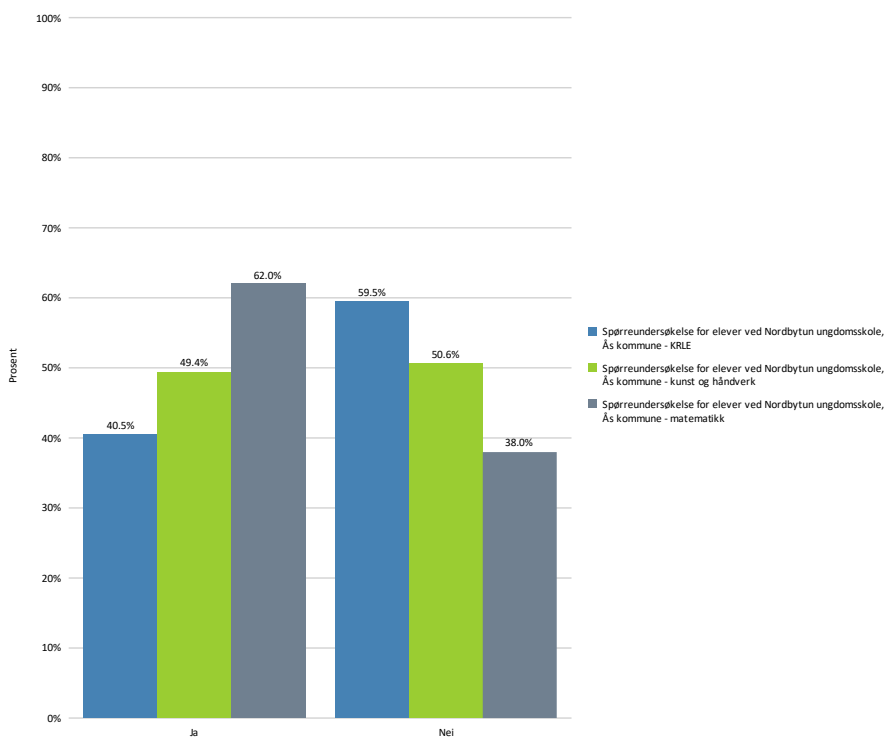
3. Forteller læreren deg underveis i opplæringen hva du får til i faget?

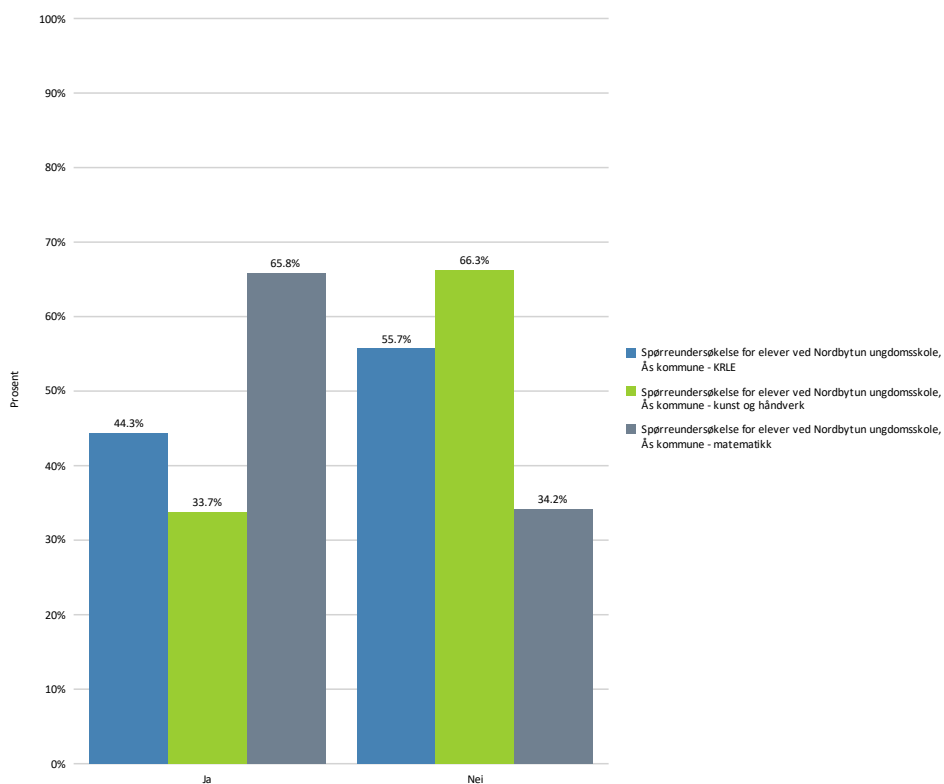
4. Snakker læreren med deg underveis i opplæringen om hva du bør gjøre for å bli bedre i faget?

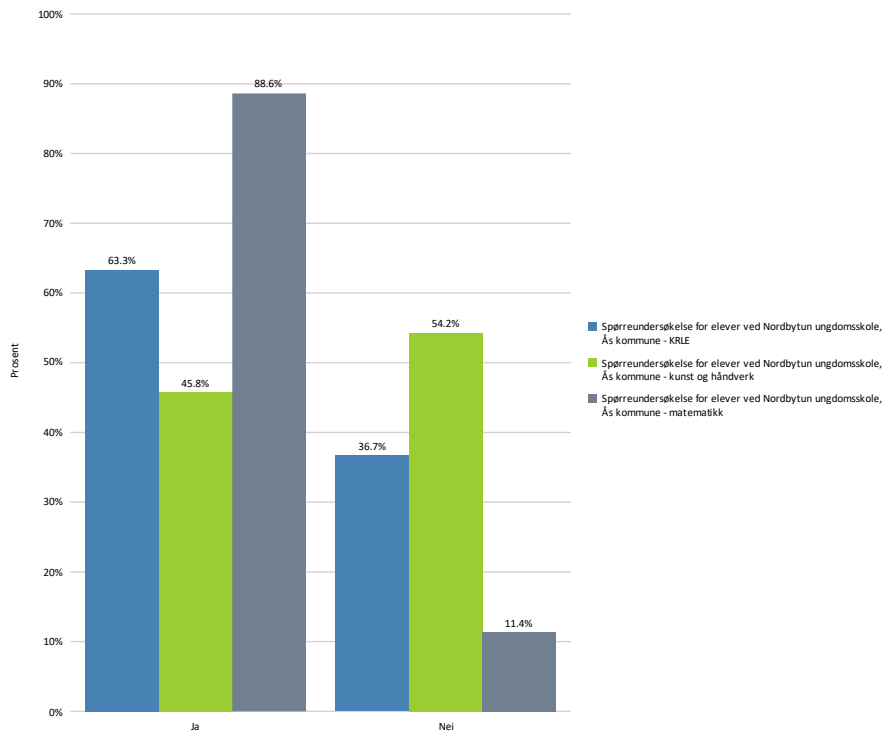
5. Får du være med og vurdere arbeidet ditt i faget, for eksempel hvordan du arbeider med en oppgave, en framføring eller et prosjekt?

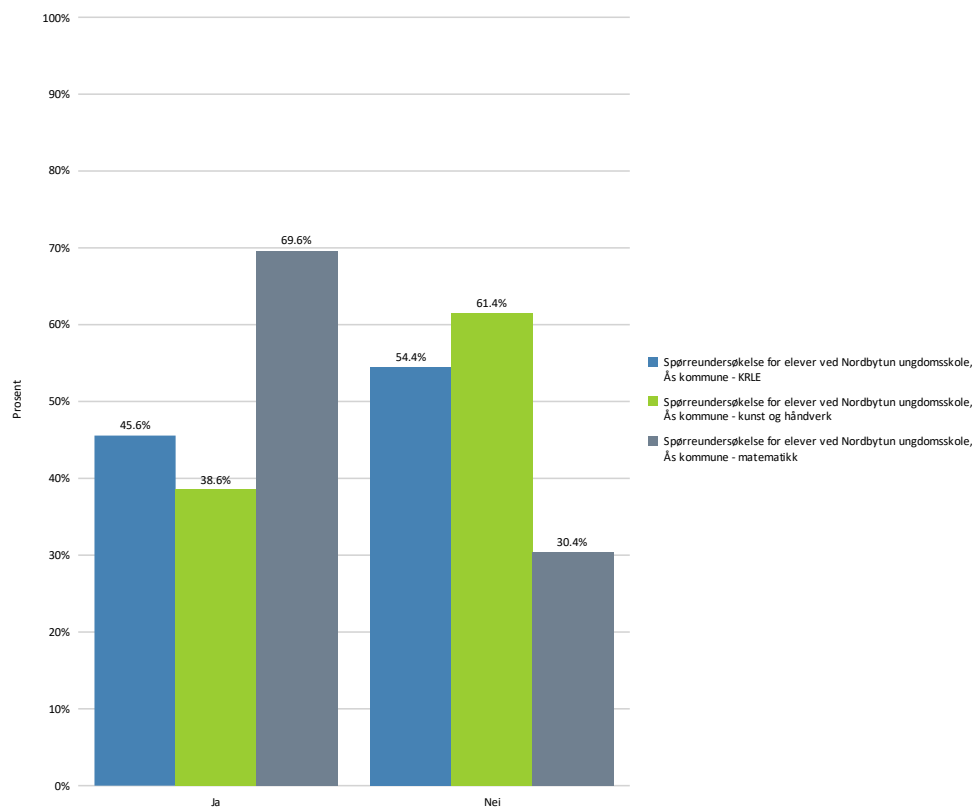
6. Får du være med og vurdere hvordan du utvikler deg i faget gjennom skoleåret?

7. Fortalte læreren deg i denne samtalen hva du fikk til/mestrer i faget du svarte på i spørsmål 1-6?

8. Snakket læreren med deg i denne samtalen om hva du burde gjøre for å bli bedre i faget du svarte på i spørsmål 1-6?

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Rektor

- 10A UKE 43 - 44
 - Arbeid med nasjonale prøver 2018
 - Arbeidsplan mal
 - Conexus
 - Egenvurdering
 - Fagrapport matematikk 2018 Nordbytun
 - Forberedelse til ressursmøte - Beslutninger på re...
 - FS 17.1
 - Kartleggingsrutiner - min.språkl
 - Kommunale_retningslinjer_for_utviklingssamtaler_1...
 - MAL utviklingssamtaler
 - PALS oppstart
 - Plan_for_overganger (2)
 - Rektors svar i RefLex
 - Retningslinje - norsk for min.språklige
 - Retningslinjer Ressursteam
 - Revidert 8.-10.t kommunal kartleggingsplan(1)
 - Revidert 8.-10.t kommunal kartleggingsplan
 - Saksbehandlingsrutiner - norsk for min.språklige
 - Samarbeidstid faglærere-SU-lærer
 - Skjema - Læringssamtale - undervisvurdering
 - Skjemdump 13.10- årsplaner
 - Skjemdump 1310.no utarbeide IOP
 - Skjemdump årshjul
 - SYNLIK LÆRING I ÅS oversikt 2013-14-15
 - Utdrag av tilstandsrapport-utviklingsmelding 2017...
 - Utdrag av tilstandsrapport-utviklingsmelding 2018...
 - Velkomstklasser
 - Vurdering for læring (elevundersøkelsen)
 - ÅRSPLAN FOR 8. TRINN 2017-2018
 - ÅRSPLAN FOR 9.trinn 2017-2018
-

Lærergruppe kunst og håndverk:

- Årsplan 10.trinn 2018-2019.doc
- ÅRSPLAN FOR 8. TRINN 20
- lokal plan.docx
- 8c uke 11-12 Arbeidsplan.docx
- 8 Portrettoppgave 1819.docx 8.kl.
- Oppgaveark om perspektiv
- PALS oppstart.doc
- 8.kl tavle_eksempler og oppgaver
- UiU Egenvurdering 17.1.17.d
- Årsplan 10.trinn 2018-2019.doc
- 10.kl Interiørarkitektur_1819.pdf
- 8.kl Underveisvurdering tavle
- 8.kl skål i keramikk 1819.doc
- Side fra kommentarer til utvik 8.kl
- Interiør vurdering 10.pdf
- vurdering keramikk 8.pdf
- Tavle egenvurdering 8.pdf
- Mal teammøte.docx

Lærergruppe KRLE:

- Arbeidsplan 8A uke 13-14.docx
- ÅRSPLAN FOR 8. TRINN 20
- Årsplan 10.trinn 2018-2019.doc
- Horisonter tema og mål.pdf
- PALS oppstart.doc
- Fra Horisonter 8.jpg
- Arbeidsplan 9B uke 9 og 10.
- Kjennetegn på måloppnåelse
- Begrepsprøve religionskritikk
- KRITERIER KRLE Religions
- Skjerm bilde av Office 365.docx
- Vurderingsskjema - Kriterier
- ÅRSPLAN FOR 9.trinn.docx
- Fagrapport KRLE 2018
- Fagrapport KRLE 2017-2018
- Kriterier for prøve i Katolsk
- KRLE Etikkoppgave.pdf
- Dokumentasjon på at Utviklin
- Horisonter 10.jpg
- Egenvurdering før utviklingssamtale
- Egenvurdering 3_2_1.pdf
- Egenvurdering – utviklingssamtale
- VURDERINGSKRITERIER F
- Mal for elevsamtale.pdf
- Referat 8. trinn.docx
- Kartleggingsplan oppdatert 1

Lærergruppe matematikk:

- Eksempler på arbeidsplaner i
- Mål fra de tre første kapitlene
- 8-4 Emneplan Geometri og m
- 9-1 Emneplan Tall og algebra
- PALS oppstart.doc
- Mål til prøve i prosent.docx
- Fagrapport matematikk 2018
- Samarbeidstid i basisfagene
- Forenklet prøve i likninger.docx
- Forenklet prøve kap 3.docx
- Forenklet tentamen vår 2019
- Vurderingsskjema Excel.docx
- Prøve i brøk 8D.docx
- Vurderingsskjema tentamen i
- Elevsamtalskjema våren 8. t
- Mal for utviklingssamtalen.xlsx
- Læringssamtale – underveisv
- Eksempler på tilbakemelding
- Egenvurdering etter prøve.docx
- Kartleggingsplan oppdatert 1
- Revidert 8.-10.t kommunal ka
- Referat team 9. trinn MAL.docx